

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Uluslararası Dil, Edebiyat, Kültür, Tarih, Sanat ve Eğitim Araştırmaları Dergisi

The Journal of International Language, Literature, Culture, History, Art and Education Research

Sayı/Issue 14 (Şubat/February 2024), s. 696-718.

Geliş Tarihi-Received: 01.02.2024

Kabul Tarihi-Accepted: 26.02.2024

Araştırma Makalesi-Research Article

ISSN: 2687-5675

DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1429489

Konya Enerjetizm Felsefe Okulu, Naci Fikret Baştaak ve Yeni Fikir'de Yer Alan Yazıları

Konya Energytism Sect, Naci Fikret Baştaak and His Articles in Yeni Fikir

Abdulkerim SAKA*

Öz

Aydın bir kişilik olan Naci Fikret Baştaak, çocukluğundan itibaren fikir ve düşünce ummanı sayılabilecek nitelikte zengin bir muhitte, Konya'da kendisini yetiştirme imkânı bulmuştur. Düşündüklerini yazmaya lise yıllarında başlamış, kısa süre sonra tanışmış olduğu Namdar Rahmi'nin etkisiyle özgün bir fikir hareketinin peşinden gitmiştir. Bu fikir hareketi Alman filozof Wilhelm Ostwald tarafından geliştirilen Enerjetizm Felsefesi olup, Naci Fikret ve Namdar Rahmi'nin çalışmaları sonucu hayatın her alanına uygulanabilmesi onu özgün bir hale getirmiştir.

Konya Enerjetizm Felsefe Okulu çatısı altında çıkarılan *Yeni Fikir* mecmuasıyla Enerjetizm Felsefesinin yayın kolu tesis edilerek bu fikir hareketi tanıtılmak istenmiştir. Felsefe, psikoloji, tarih, arkeoloji, coğrafya, deneme, eleştiri, çeviri gibi birçok alanda ciddi yazılar kaleme alan Naci Fikret başyazarı olduğu mecmuada bilimsel ve özgün olmayı hedeflediği kadar meseleleri enerji-kudret ile açıklama çabası içerisinde olmuştur. Naci Fikret'in *Yeni Fikir* de yer alan yazılarının ana teması Enerjetizm Felsefesinin temel ilkeleri ve prensipleridir. Naci Fikret'in hayatında derin izler bırakan hadiselerin yaşanmasından kaynaklı problemlere ek olarak çıkarılan mecmuanın beklenen ilgi ve alakayı görmemesi 1929 yılında mecmuanın neşrini sonlandırdığı gibi Naci Fikret'i de Konya'dan uzaklaştırmıştır. 51 sayıdan oluşan mecmuada bıraktığı derin etkiye sahip yazıları ise tesis ettikleri Enerjetizm Felsefesi için en önemli kaynağı teşkil etmektedir. Bu çalışma Anadolu'da Enerjetizm Felsefesi üzerine yapılmış çalışmaları konu edinmesi sebebiyle Türk düşünce tarihi açısından önemlidir. Temel amaç Naci Fikret'in Enerjetizm üzerine kaleme aldığı yazıları ile bu alana katkısını ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Konya, Naci Fikret, Enerjetizm, Enerjetizm Felsefe Okulu, Yeni Fikir.

Abstract

Naci Fikret Baştaak who is an intellectual personality had an opportunity to grow himself in Konya, a wealthy place which can be regarded as an ocean of ideas and thought since his childhood. He has started to write his thoughts during his high school years and has followed a specific intellectual movement under the influence of Namdar Rahmi whom he has met soon afterwards. The intellectual movement is the Philosophy of Energytism which was developed by the German Philosopher, Wilhelm Ostwald and it became specific as a result of the efforts of Naci Fikret and Namdar Rahmi in order to apply it into every field of life.

* Öğr. Gör. Dr., Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, e-posta: sakaks.tarih@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0440-8858.

By means of the journal of Yeni Fikir (New Idea) which was issued under the umbrella of Konya Energytism Sect, the publication branch of the Energytism Philosophy was established and this intellectual movements was aimed to introduce. Naci Fikret who had written serious articles in numerous fields such as philosophy, psychology, history, archaeology, geography, essays, critics and translation always aimed to explain scientific and specific issues in the journal in which he was the chief editor by employing energy and competency. The main theme of the articles of Naci Fikret in Yeni Fikir are the ultimate principles and doctrines of the Energytism Philosophy. In addition to the problems caused by the events he experienced and which left deep remarks in Naci Fikret's life, the issued journal wasn't able to achieve the expected attention and interest, Naci Fikret had to finalize the issue of the journal in 1929 and move away from Konya. His articles in 51 issues of the journal had left deep impact on the journal and they consist the most important resource for the Energytism Philosophy. This study is important in terms of the history of Turkish thought since it deals with the studies on the philosophy of Energetism in Anatolia. The main aim is to reveal Naci Fikret's contribution to this field with his writings on Energetism.

Keywords: Konya, Naci Fikret, Energytism, Energytism Sect, Yeni Fikir.

Giriş

Konya, Osmanlı Devleti'nden Cumhuriyete tevarüs eden fikir mirasının en canlı örneğini bünyesinde barındıran şehirlerden birisidir. 1920'li yıllarda ciddi ilmi tartışmaların ve fikir hareketlerinin yoğun merkezlerinden biri olarak, basın ve yayın hayatında verimli bir dönem geçirmiştir. Pek çok mecmua ve gazete neşredilerek kültürel, tarihi ve fikirselsel olarak topluma pozitif ilimler sevdirmeye çalışıldığı gibi manevi ve tarihi bağlar da canlı ve diri tutulmaya çalışılmıştır.

Batı kültür ve literatürüne ilgisi olan bazı düşünürler, bu dönemde kendisini Batı dilleri ve edebiyatı, Avrupa'da doğan felsefi akımlar, tarih, arkeoloji gibi alanlarda yetiştirerek basın ve yayın hayatında ciddi eserler ortaya koymuşlardır. Konya'da 1925 ve 1929 yılları arasında bu çizgi doğrultusunda Avrupa menşeli, lakin özgün bir fikir hareketi gündeme gelmiştir. Naci Fikret Başta ve Namdar Rahmi Karatay gibi dönemine Konya'dan damga vuran isimlerin tesis ettiği bu felsefi akım Enerjetizm'dir. Bu felsefi akımın tanıtılması ve izahı için neşredilmeye başlanan Yeni Fikir mecmuası dönemin entelektüel çevrelerini etrafında toplamayı başarmıştır. Savunulan felsefi akım, maddeci bir düşünceden doğmuş olması ve tezlerini bu doğrultuda ispata ve savunmaya çalışması hasebiyle zaman zaman eleştirilmiş olsa da özgün yapısından dolayı Türk düşünce tarihi içerisinde yerini almıştır.

Türk düşünce tarihi zannedilenin ve anlatılanın aksine en az Türk siyasi tarihi kadar üretkendir. Türklerin sadece savaşı, devlet kurup devlet yıkan bir millet olarak anlatılması son derece yanlış olup, Türk kültür, medeniyet ve düşünce tarihinin de dünya tarihi üzerinde derin izler bıraktığı ortaya konulmalıdır. İslamiyet öncesinden başlayan tefekkür çizgisi İslami dönemde düşünmeye önem veren sufizm ile birleşerek Osmanlı Devleti dönemine kadar uzanan bir zincir halinde gelişimini ve değişimini sürdürmüştür (Çubukçu, 1986, s. 3-25).

Osmanlı Devleti'nde Birinci ve İkinci Meşrutiyet ile beraber ciddi bir gelişim gösteren basın ve yayın hayatı, devletin sorunlarına kurtuluş çaresi olarak ortaya atılan fikir hareketlerinin yazılı yöntemler ile birer akıma dönüşümünü sağlamıştır. Dönemin şartlarından kaynaklı olarak Batılılaşma ve Milliyetçilik düşüncesi diğer düşüncelerden daha etkili ve başarılı olması nedeniyle hem devletin yıkılış sürecinde verdiği mücadelede etkili olmuştur hem de İstiklal Harbinin verilmesi esnasında, özellikle Milliyetçi düşünce birleştirici bir rol oynamıştır. Batılılaşma düşüncesi ise Cumhuriyetin kuruluşundan sonra toplumsal gelişimi hedefleyen en önemli araç olarak görülmüş, devlet kurumlarının neredeyse tamamını kapsayan ve kısmen tepki gören bir değişimi icra etmiştir.

Türk düşünce tarihinde özgün bir yer edinen Naci Fikret ve Namdar Rahmi tarafından Türk düşünce sistemi içerisinde yeniden tesis edilen Enerjetizm Felsefesi Cumhuriyetin ilk yıllarında ortaya konulmuş bir felsefi düşünce olarak yukarıda bahsedilen şartlarda gelişmiştir. Osmanlı son döneminde dünyaya gelip Cumhuriyet devrine önemli bir düşünce mirasının taşıyıcısı olarak Batı kültür, medeniyet ve düşüncesinden hareketle kendine özgü bir felsefe üreten Naci Fikret 20. yüzyılın başlarında genç kuşakların ilgi gösterdiği Yeni Fikir isminde bir de mecmua neşrederek Konya'daki felsefi ve ilmi zenginliğe renk katmıştır. Bu felsefi akımın önemli yanı Anadolu'da ortaya çıkmış özgün bir fikir hareketi olmasıdır. Yeni Fikir mecmuasını ise bu hareketin temel kaynağı olması değerli kılmaktadır.

Yeni Fikir mecmuasında yer alan Naci Fikret yazıları enerji-kudret çerçevesinde hayatın her alanında bir enerjinin varlığından bahsetmektedir. Bu çalışmada mecmuanın son dokuz sayısı haricinde tamamı ele alınarak Naci Fikret'e ait yazılar incelenmiştir.

Naci Fikret Baştağ'ın Hayatı ve Şahsiyeti

Yeni Fikir Mecmuası'nın kurucusu ve başyazarı olan Naci Fikret Baştağ 1891 yılında Konya'da dünyaya gelmiştir (İbnülemin, 1988, s. 1055; Ülken, 2014, s. 618; Muşta, 1990, s. 1). Osmanlı'dan Cumhuriyet'e tevarüs eden düşünce zenginliğinin önemli bir temsilcisi olan Naci Fikret'in babası Konya ulemasından Mustafa Fikri Efendi olup (İbnülemin, 1988, s. 1055; Muşta, 1990, s. 1; Karatay, 1954, s. 2.) Naci Fikret'in ilk eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Konya Mülkiye İdadisinde eğitimine devam eden Naci Fikret, ilk felsefi ve edebi okumalarını mülkiyede okuduğu yıllarda yapmaya başlamış ve Abdullah Cevdet'in *İçtihad*'da çıkan yazılarından ve Baha Tevfik'ten önemli derecede etkilenmiştir (Muşta, 1990, s. 2; Naci Fikret, 1341, s. 24; Arıkan, 2016, s. 129). Ayrıca mülkiye yıllarında Mehmet Muhlis Koner'in Naci Fikret ve o dönem Konya'sının aydın genç kuşağı üzerinde önemli etkisi olmuştur. Halit Zeki, Cevdet Tahir ve Fuat Rıza gibi isimler ile bir araya gelen Naci Fikret 1910-1911 yılları arasında Ufk-ı Ati dergisinin yayınlanmasını sağlamıştır (Evren, 1944, s. 38; İbnülemin, 1988, s. 1055).

Naci Fikret okumaya ve yazmaya yatkın bir kişi olarak kendisini kuşatan çevrenin etkisi ile özellikle felsefi, tarihi ve arkeolojik araştırmalar konusunda önemli derecede yol kat etmiştir. 1911-1912 yıllarında yayınlanan *Şahap* isimli dergide Feminizm aleyhinde çıkan bir yazısı dolayısıyla Namdar Rahmi Karatay ile yolları kesişmiş (Muşta, 1990, s. 3), bu karşılaşma uzun yıllar süreceğ bir dostluğu başlatmıştır. Naci Fikret, Namdar Rahmi'yi etkileyen bir şahsiyet olmuştur (Arıkan, 2016, s. 129). Kendisini çok iyi derecede yetiştiren ve araştırmaya, okumaya ömrünü vakfeden Naci Fikret kendi kendine Fransızcasını geliştirmiş (Muşta, 1990, s. 8), Latince, Arapça ve Farsça gibi dilleri de kullanabilecek kadar öğrenerek bir filolog hüviyeti kazanmıştır.

Resim 1. Naci Fikret Baştağ, Kaynak: *Yeni Konya*, 8 Ocak 1954, Yıl: 6, Sayı: 1640, s. 2.

Naci Fikret okumaya, tefekküre ve ilime harcadığı mesai kadar resmi vazifede de bulunmuştur. İhtiyat zabiti olarak Irak Cephesinde Birinci Dünya Savaşına katıldığı gibi İstiklal Harbinde de bulunmuştur. Ayrıca Konya Özel Ümit Lisesi, Konya Lisesi gibi

muhtelif okullarda felsefe ve coğrafya öğretmenliği yapmış, 1924 yılında atandığı Konya Müzesi Müdürlüğü görevini üç yıl ifa ederek birkaç yıl da Yusuf Ağa Kütüphanesinde memurluk yapmıştır (Taştan, 2014, s. 6; İbnülemin, 1988, s. 1055; Muştâ, 1990, s. 7).

1925 ve 1929 yılları arasında yoğun bir çalışmanın ürünü olan Yeni Fikir mecmuasının çıkarılmasına öncülük eden Naci Fikret, mecmuanın hem imtiyaz sahibi hem de başyazarlığını yapmıştır. Fakat mecmuanın beledikleri ilgiyi görmemesi, buna dayalı olarak artan çeşitli yükler, arkadaşı Namdar Rahminin Konya'dan ayrılışı ve Naci Fikret'in hayatında yer alan tek kadın olan ninesinin ölümü onu büsbütün bir çıkmaza sevk etmiştir. Bu durum karşısında Konya'yı terk ederek İstanbul'a gitme kararı almış ve oradaki zorlu serüveni başlamıştır (Muştâ, 1990, s. 10). İstanbul'da 1 Temmuz 1930 ile 30 Temmuz 1933 tarihleri arasında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi kâtipliği görevini ifa etmiş, 1 Ağustos 1933 ile 5 Aralık 1948 tarihleri arasında ise aynı üniversitenin kütüphane memurluğunu yapmıştır (Muştâ, 1990, s. 11).

Okumaya âşık bir ruha sahip olan Naci Fikret zaman zaman edebi bir ürün olan şiirle de uğraşmıştır. Fakat o kendisini şair olarak görmemiş, küçüklüğünden beri şiire ve edebiyata karşı büyük bir meclubiyetinin olduğunu ifade etmiştir (İbnülemin, 1988, s. 1056; Karatay, 1954, s. 2). En sıkı dönemlerde şiddetle yasak olan eserleri bulup okuduğuna tercüman-ı hal varakasında değinen Naci Fikret babasının üç doğu dili bilen Muallim Naci tarzında bir şair olduğundan bahsederek babasının kendisine olan tesirini ve şiire olan alakasının zaman zaman azalıp çoğaldığına vurgu yapmıştır (İbnülemin, 1988, s. 1056). Şiirlerine bir örnek verecek olursak 27 Kasım 1932 tarihinde Çemberlitaş'ta yazmış olduğu *Derbeder Ayyaş* isimli şiirinde İstanbul'da geçirdiği sefil günlerini ve halet-i ruhiyesini dizelere şöyle dökmüştür:

*Hercümerc olmuş sakal, bıyık, bulanmış dideler
Dizleri titrer, yürürken bazı bazı sendeler
Yüz yaşında piri fani veş betaetle yürür
Bazı inler, bazı çeşmanı olur yaşlarla pür
Böylece gitti ve bir bakkala girdi muhteriz
Korkuyor bakkalı görmekten abusü müşmeis
Bekledi bir hayli sonra hayifane istedi
"Üç şişe Konyak, Ligor ver şimdilik kâfi" dedi
Hem verir bakkal ve hem şaşmakta bir böyle işe
Çıktı dükkândan yine lerzan bacaklarla heman
Çehrei bitabı gelmişti lakin şimdi can
Şimdi almıştı gıdayı başka bir şey istemez
Her gece zehrab içer, günlerce hiçbir şey yemez
Gitti gitti en nihayet dahil oldu bir hana
Şimdi gelsin de bu handa oğlunu görsün ana
Kalmamıştır kimsesi: mader, peder ve akriba
Hepsi de gitmiş, öbür dünyada tutturmuşlardı ca
Kalmamıştır bir muhibbi, aşınası hiç hiç
En nihayet.....
Şimdi kalmıştır onun bir dostu, hem pek çok sever
Alkol adlı zehirdir ki durmayıp her şeb içer
Tesliyetkârı, medarı inşirahı tek odur
Istiraplardan onu tahlis eden bişek odur
İsmine Âzer denir arz ettiğim avarenin
"Sızlıyor kalbinde evcaı derin bir yarenin" (İbnülemin, 1988, s. 1056).*

Feminizme karşı şiddetle tepki gösteren bir isim olarak Naci Fikret hiç evlenmediği gibi evlenen arkadaşlarına da zaman zaman darılmış ve tepkisini

göstermiştir. Örneğin Afyon Lisesi'nde görev yapmakta olan Namdar rahminin evleneceği hususunda aldığı haber üzerine yazdığı mektupta arkadaşına şöyle seslenmiştir:

"A birader ben burada senin hakkında garip, acayip, tuhaf lakırdılar işitiyorum: Güya evleniyormuşsun. Yok başka bir yere gidiyormuşsun falan. Şu kadar var ki, evlendiğin taktirde çok pişman olacaksın, fakat hakikaten bu öyle bir hadisedir ki rücu etmek kabil değildir. İnsan iki defa doğmaz ki, ikincisinde bu cinneti icra etmeyeyim desin. Keyfine. Tekrar edeyim: ben evlenmeyeceğim. İnsan Balzac gibi, Zola gibi en tehlikeli içtima ve tıbbi ameliyelere girişmeli fakat tehhüle (evlenmeye) asla. Çünkü bunun neticesi: bizim gibi adamlar için ölümden de beterdir. Eğer yol yakın ise nasihatlerimi dinle rücu et" (Karatay, 1954, s. 2).

Arkadaşlarından Yalvaçlı Ali Ragıp ve Namdar Rahmi'nin evlilik haberleri karşısında kızgınlığını dile getirdiği zaman kendisine evlenmesi ve bir aile sahibi olması gerektiğini söyleyen arkadaşlarına Nuruosmaniye'de oturduğu apartman odasındaki kitaplarını göstererek *"işte ben bunlarla evliyim evlenirsem nasıl okuyabilirim, benim iki hayat arkadaşım var ki kitap ve şarap"* diyerek hem bu husustaki tepkisini dile getirmiş hem de alkolün müptelası olduğunu teyit etmiştir (Muşta, 1990, s. 11). Sevdiği tek kadın ninesidir (Karatay, 1954, s. 2). Ona olan düşkünlük ve bağlılığı mektuplarına yansımış, 23 Ağustos 1922 tarihinde Ankara'da bir okula tayin edilmesi konu olduğunda maarif vekaletine yazdığı mektupta şunları dile getirmiştir:

"Efendim bir ninem var. Otuz senedir kendisiyle beraber yaşadığım ve bu sebeple uzviyet-i dimağiyemde pek mühim bir yer işgal etmiş olan bu mevcudiyet hayatının son demlerini yaşıyor. Yakında kendisini kaybedeceğim. Böyle bir zamanda yanında bulunmaya pek hissi, pek kalbi, ve ruhi bir lüzum ve mecburiyet görüyorum." (Karatay, 1954, s. 2).

Naci Fikret bu isteği karşısında maariften aldığı cevaba çok kızarak ninesinden uzak kalmanın ve onu kaybetmenin korkusuyla bu tür durumlarda sık sık derdini açtığı Namdar Rahmi'ye 2 Şubat 1923 tarihinde yazdığı mektubunda şunları ifade etmiştir:

"Karı Bey (Naci Fikret mektuplarında genellikle babaannesinden bahsederken ona Karı Bey diye hitap etmektedir) ve hastalığı ile alakalı sana bir şey daha yazacağım. (vakia bu mesele de canını sıkmaya, çok olmaya başladı ama, benim hatırım için cebr-i nefis et) Müfettişlikteyken uzaklıkları ihtiyar (seçmek, istemek) edememeliğime sebep Karı Bey olduğunu, bundan ayrılmak istemediğimi söylemiştim: bunun üzerine orada bulunanlardan biri maksadımı yanlış anlamış daha doğrusu kendi hissiyatına benzetmiş olacak ki, şu cevabı vermişti: Yahu bir gece uyurken ağzına bir yastık kapayınca, işi biter, gider, sen de kurtulursun! Ve bunu pek tabii bir tarzda kemal-i sükunetle söylemişti. Demek ki, kendisi validesine karşı böyle bir cinayeti irtikapta zerre kadar vicdan azabı duymamış görünüyor." (Karatay, 1954, s. 2).

Sadrettin Karatay köşe yazısında Naci Fikret'i biraz egoist olarak tanımlamaktadır. Onun kendisinden ve ninesinden başka kimse ile alakadar olmadığına işaret ederek hadiseler karşısında kayıtsız kaldığını fakat duygu dolu bir insan olarak, kimsenin duymayıp sezmediği hadiselerin ise onun ruhunda şiddetli tepkiler oluşturduğunu belirtmiştir (Karatay, 1954, s. 2). Ninesinin ölümü Naci Fikret'i derinden sarsmıştır. Çıkdıkları mecmuanın beklenen ilgiyi çekmemesi, ninesinin ölümü ve benzeri nedenler Naci Fikret'in Konya'dan ayrılarak İstanbul'a gitmesine sebep olmuştur. Lakin İstanbul onun için bir çıkış kapısı olduğu kadar sefil geçireceği günlerin de başlangıcını teşkil etmiştir. 29 Aralık 1936 tarihinde yine Namdar Rahmi'ye yazdığı bir mektupta ruh halini ve yaşadıklarını şöyle betimlemektedir;

“Hayatımın son günlerini yaşıyorum, mustaribim demek ıstırabımı ifade etmeye kifayet etmez. İntihar etmek üzereyim. Eğer senden de bir yardım göremezsem kararım katidir. Bakınız anlatayım: Alkol iptilasını son dereceye vardırımtım, vazifeye gidemiyor sabah, öğle, gece boyu içiyordum. İş fena... Konya'daki Ferit Bey'in oğlu Fethi'yi çağırarak bir hastaneye götürülmemi rica ettim. O da beni Bakırköy asabiye hastanesine götürdü. İşte felaketin sebebi bu hastaneye girmemdir. Benim kanun-ı evvel maaşım verilmediği gibi vazifeme de son verildi. Namdar benim vaziyetindeki bir adamın vazifesine son vermek ne demek bilirsin. Bu beni öldürmek demektir. Çünkü ihtiyat hiç param olmadığı gibi iki aydan beri bakkala 60, hancıya 13, dairedaki bir arkadaşına 20 lira borcum var. Bu vaziyette ne yapabilirim kardeşim. İşte hayatımın son günlerindeyim. Ben senin nihayetsiz iyiliklerini, lütuflarını gördüm. Sana hiçbir iyilik edemediğim halde gene sana iltica ediyorum. Bedbaht kardeşin N.F.” (Karatay, 1954, s. 2).

Hayatı cebindeki paranın varlığına göre mutlu veya mutsuz yaşayan Naci Fikret Namdar Rahmi'den gelen maddi destek karşısında bazen ona kitap göndermiş ve teşekkür etmiştir. İstanbul'da her geçen gün içkiye müptela oluşu ona kitaplarını dahi içki parası için sattırması, 1944 yılında Çemberlitaş'tan Nuruosmaniye'ye taşınarak daha hesaplı bir yere yerleşmiştir. 1947 yılında ise hastalığı nedeniyle önce Ankara'ya buradan da İstanbul'a gelen Namdar Rahmi ile tekrar bir araya gelen Naci Fikret 5 Aralık 1948 tarihinde vefat etmiştir. Geride bıraktığı birçoğu büyük kütüphanelerde bulunamayan üç bin kadar kitabı varisleri tarafından satılarak borçları ödenmiştir (Muşta, 1990, s. 11). Koca bir ömre büyük bir ilim ve çekilmez bir yalnızlığı sığdıran Naci Fikret'in dehası maddeci bir düşünce zeminine oturmuştur. İlmi ve Türk felsefe tarihinde sahip olduğu özgünlük ile yarınlara uzanmayı başarmış olsa da yaşamı ile düşüncelerinin çelişmesi onun toplumca benimsenmesini engellemiştir.

Enerjetizm ve Konya Enerjetizm Felsefe Okulu

19. yüzyıldaki bilimsel gelişmelerin felsefeye yansımalarıyla ortaya çıkan enerjetizm, Alman filozof ve kimyacı Wilhelm Ostwald (Muşta, 1990, s. 12) tarafından savunulmuştur (Koç, 2009, s. 2). Enerjetizm, modern şekliyle Ostwald tarafından ortaya atılıp savunulmuş olsa da onun felsefi temellerini, evrende hareket miktarının sabit olmadığını, aksine canlı kuvvetlerin yani enerjinin sabit olduğunu ortaya koyan Leibniz'de bulabilmek mümkündür (Bolya, 2013, s. 118; Naci Fikret, 15 Haziran 1341, s. 19).

Enerjetizm ikiye ayrılarak “mutlak enerji” ve “maddeyle sınırlı enerji” olarak tasnif ve tarif edilmektedir. Ostwald tarafından ortaya atılan mutlak enerji teorisine göre gerçeğin bütün elemanları, madde kadar ruh da enerjiden ibaretken madde ile sınırlı enerji teorisinde maddenin enerjiye indirgenebileceği vurgulanmıştır (Muşta, 1990, s. 25). Konya Enerjetizm Felsefe Okulu bu ikinci görüşü benimseyerek her türlü hadiseyi enerji ile izah etme yolunu seçmiştir.

Fizikten felsefeye uzanan bir düşünce sistemi oluşturan enerjetizmi batı felsefesinin dışındaki gelişmelere baktığımızda ilk ele alan Türk asıllı düşünürün Dâvûd-i Kayserî olduğu Konya Enerjetizm Felsefe Okulu üzerine araştırma yapan Muşta tarafından dile getirilerek, Kayserî'nin tabiatı fiziki yönden enerji ile açıklamaya çalıştığını kaydetmektedir (Muşta, 1990, s. 27).

Konya Enerjetizm Felsefe Okulu Yeni Fikir mecmuası etrafında toparlanmış bir ekoldür. Ülken, Cumhuriyet devri yeni kuşaklarında meydana gelen bu hareketin dikkate değer bir özgünlük taşıdığını beyan ederken (Ülken, 2014, s. 618), Muşta ise bu özgünlüğün yanı sıra Anadolu'da çıkmış olmasını da ekleyerek önemini vurgulamıştır (Muşta, 1990, Önsöz'den).

Başta Naci Fikret olmak üzere Namdar Rahmi ve arkadaşlarını yaşadıkları dönemin popüler düşünürleri olan Durkheim ve Bergson'un fikirleri tatmin etmemiştir. Bu düşünürler, dönemin düşünce yapısını yetersiz bularak monist bir arayış içerisine girmişlerdir ki (Koç, 2009, s. 2) kudret iradesinden yola çıkarak kudret-enerji prensibinin hayatın her yönüne uygulanabileceği noktasına varmışlardır.

Konya Enerjetizm Felsefe Okulu düşünme ve tefekkür etmenin dışında kalan ilmi görüşleri reddederek bunun nedenini de düşünmenin zor diğer yolların basit olduğu kanaati ile açıklamıştır (Muşta, 1990, s. 49). Diğer felsefe sistemleri ile alakalı görüşü ise şu noktada toparlanmaktadır: Enerjetizm kendi görüşlerinin nüvelerini taşıyan veya enerjetizmi ilham edinen sistemlere atıfta bulunmakta ve bu suretle ortaya koyduğu sistemin çok eskiden bu yana sezildiğini ispata çalışmaktadır (Muşta, 1990, s. 56).

Bu felsefe okulunun düşüncelerine yönelik en ciddi eleştiri Cemil Sena Ongun'dan gelmiştir. Milli Mecmua'daki *Kudret ve Hayat* başlıklı yazısında enerjetizmin materyalizmin son hali olduğuna vurgu yapan Ongun, eğer enerjetizmciler savundukları tezleri ispatta yetersiz kalırlarsa ortaya koyduklarının sadece farazi şeyler olacağını ifade etmiştir (Ongun, 1341, s. 826-829). Savundukları düşünce ve eleştirileri ile maddeci bir yapıya sahip olan Konya Enerjetizm Felsefe Okulu, Yeni Fikir mecmuasının yayın süresi olan 1925-1929 tarihleri arasında özgün ve etkili bir çizgi yakalamış olsa da kurucularının beklediği rağbeti görmemiştir. Bunun birçok nedeni olabilir. Türkiye'de felsefi düşüncelerin halk kültürü nezdinde bir yer edinmemiş, Enerjetizm Felsefe Okulu da bu durumdan etkilenmiştir. Lakin Enerjetizm Felsefe Okulu'nu diğer felsefi akımlardan ve düşüncelerden ayıran bir özellik vardır. Bu özellik Türkiye'de yükseköğretim sistemi içerisinde diğer felsefi akım ve düşüncelerin yer bulmasına rağmen Enerjetizm Felsefe Okulu'nun bulamamış olmasıdır (Kızıltan vd., 2022, s. 86-102).

Yeni Fikir Mecmuası

Konya basın tarihinde özgün bir yer edinen Yeni Fikir mecmuasının neşriyatı 1925-1929 yılları arasında Naci Fikret Başta ve Namdar Rahmi Karatay tarafından gerçekleştirilmiştir. Mecmuanın ana gayesi Enerjetizm Felsefesini temellendirmek ve yaymaktır. Mecmuaya teknik açıdan bakacak olursak; 14,5 x 22 ebatlarında olmakla beraber sayfa sayısı, sayıdan sayıya değişmektedir (Muşta, 1990, s. 23; Üzümcü, 2015, 15). Mecmuanın ilk sayfası kapak olarak kullanılmış, bazı sayıların muhtevası bu kapak sayfasında başlık ve yazarı ile birlikte yer almıştır. Mecmuanın ilk nüshası 1 Kânûn-ı Sâni 1341 (1 Ocak 1925) tarihinde yayınlanmıştır. Üzerinde on beş günde bir yayınlanacağı yazmasına rağmen buna tam olarak uyulmayarak bazen ayda bir, bazen bir buçuk ayda bir bazen on beş günde bir yayınlanmıştır. Düzensiz bir periyotta yayına devam eden mecmuanın son sayısı 15 Ekim 1929 tarihlidir. Fiyatı 10 ila 20 kuruş arasında değişen mecmua toplamda 51 sayı yayınlanmış (Muşta, 1990, s. 23), bazı nüshaları bulunamamış olmakla birlikte eski harf ile basılmış ilk 42 sayısına ulaşılmıştır. Yeni harfler ile basılmış olan 43-51 sayıları arasındaki nüshaların ise bazılarının bakılabildiği görülmüştür.

Yeni Fikir mecmuası amaç ve gayesi bakımından sıradan bir mecmuanın ötesinde hedeflere sahiptir. Naci Fikret mecmuanın neşredilmesi amacını izah ederken şunları dile getirerek bu durumu okuyucuya açıklamak istemiştir:

“Muhitimizde ilmi ve fikri bir cereyan açmak gayesiyle şu mecmuayı tesis etme lüzumu hissettik. Mecmuaların vazifesi; muhitin gençlerinde ilme karşı, hakikate karşı bir incizab, samimi bir alaka uyandırmak ve bunu besleyerek idame ettirmekten ibarettir. Evvelce bir başka yerde de ilmî ve edebî bir mecmua ihtiyacından bahsetmiş ve şu sözleri söylemişim: “Kitapların umumi bir cereyan açmak kabiliyeti pek azdır. Kitaplar; yalnız, ilme, hakikate karşı minel ezeli şedîd ateşin bir hurs ile çırpanları cezb edebilir. Tecrübe gösterdi ki

cemiyetlerde bu hususta akim kalmaktadır; hem de kaçınıcı tecrübe! O hâlde?... O hâlde yalnız bir çare kalıyor: ilmî bir mecmua.” (Naci Fikret, 1 Kânunusani1341, s. 2).

Naci Fikret aynı makalesinde Yeni Fikir'den önce çıkan belli başlı mecmuaları, çıkararak isimler ile birlikte şu şekilde sıraya koymuştur; 1325'te Ahmet İhsan Bey tarafından *Barika*, 1326'da idadının son sınıfında Cevdet Tahir, Halit Zeki ile Naci Fikret tarafından *Ufk-u Ati*, 1329'da Muzaffer Hamit ve Haluk Amil Beyler tarafından *Şahab*, 1333'te Namdar Rahmi Bey tarafından *Hak Yolu*, 1340'da Sıtkı Bey tarafından *İş Ocağı*, 1341'de Edip Nazım Bey tarafından *Resimli Zaman*, 1928'de yine Sıtkı ve Ziya Çalı Beyler tarafından *Sanat* mecmuaları neşredilmiştir (Naci Fikret, 1 Kânunusani1341, s. 2; Evren, 1944, s. 39). Bu sıralama ve yayın tarihlerinin verilmesinin ardından bir kıyaslama yaparak Yeni Fikir'in ayırt edici özelliğini şöyle dile getirmiştir;

“Yeni Fikir'in meslek ve gayesi ne olacak bunu biraz izah etmeliyiz; bizim Yeni Fikir sözünden anladığımız şey, boşluk ve hiçlik ifade eden bir züppelik değildir. Cehl ve taassup, ister köhne elbiseler altında saklansın, ister nazar-firib (göz aldatan) ile arz-ı cehre etsin, menfurumuzdur. Hadisatın iç yüzüne, derinliklerine nüfuz edebilen her mütefekkirin teessüsünü arzu ettiği yenilik sathı, sımai ve sıhate bir yenilik değil, ruhta yaşayacak olan ve modaya tabi olmayan ciddi ve metin bir yeniliktir.” (Naci Fikret, 1 Kânunusani1341, s. 4).

Bir başka makalesinde ise mecmuanın belirlenen çizginin dışına çıktığı kanaatine vararak şu ifadeleri kullanmıştır:

“Yeni Fikir'in gayesi, insanların hoşuna gitmek, onları eğlendirmek için türlü şekillerde şaklabanlıklar göstermek değildir. Belki en sade ve ciddî bir tarzda ilmî ve felsefi hakikatlerin intişarına ve fertlerin fikrî inkişafına çalışmaktır. O, bu gayeye vusul için birtakım tuhaf ve mu'vecc manevralara mürâcaat tarik-i hasisini ihtiyara lüzum görmez. Ciddî bir mecmua'ya mündericatinı kirli boyalar ve yıldızlarla telvis etmeksizin bütün sâfiyyet-i âsliyyesiyle intişar etmeli veyahut hayatına nihayet vermelidir. Şimdiye kadar bu gayeden inhiraf etmemiş ve etmediği için ümit olunduğu derecede rağbet görememiş olan (Yeni Fikir); ittihaz ettiği bu sert ve zî-vakâr meslek ciddiyette devam edecek ve evvelki sayılarından birkaçında görülen bazı hissî şiirlerle fân-tezî kabilinden mensûrelere ve harc-ı 'âmm olmuş fikirlerle dolu bayat makalelere de bâ'de-mâ sahifelerini kapayacaktır.” (Naci Fikret, 1 Kânunusani1342, s. 2).

Yeni Fikir mecmuasının hak etmediği bir rağbeti popüler ve şatafatlı başlıklarla, insanların zevk ve temayüllerini okşayacak nitelikteki yazılar ile kazanmasındansa külliyyen unutulmayı tercih edeceğini belirten Naci Fikret bu mecmuanın iki temel noktaya, ilme ve kültüre yoğunlaştığına işaret etmiştir (Naci Fikret, 1 Kânunusani1342, s. 3). Neşredilmeye başladığı tarih itibariyle giderek ciddi bir ilmi çevre ve yazı kadrosu edinen Yeni Fikir mecmuası zaman zaman iltifat almıştır. Yalvaç Orta Okulu öğretmenlerinden Atabekli Naci Bey yazdığı mektupta uzunca bir süreden buyana unutulduğu sanılan fakat sönmeyen ümitlerin Yeni Fikir ile daha ziyade aydınlandığını dile getirerek mecmuanın neşrinden duyduğu mutluluğu dile getirmiştir (N.F., Şubat 1927, s. 24; Arıkan, 2016, s. 129).

Öncelikli olarak bir felsefe sözlüğü oluşturmayı hedefleyen Yeni Fikir mecmuası (Ülken, 2014, s. 618), ilerleyen sürede birçok alanda ilmi ve edebi yazıların yanı sıra şiir ve fıkra da yayınlamıştır. Bu zenginliğin kaynağını sürekli yazı kadrosunu oluşturan Naci Fikret Baştak, Namdar Rahmi Karatay, Sivaslı Ali Kemali, Kazım Nami Duru, Eyüp Hamdi, Muzaffer Hamid, Feridun Nafiz Uzluk, M. Zeki Dolbay, M. Ferid Uğur, M. Mesut Koman, Sadettin Nüzhet Ergun Naim Hazım Onat, Mithat Şakir Altan, Maarif müdürü

Celil gibi isimlerden almaktadır (Muşta, 1990, s. 23). Fakat bunların dışında döneminde iz bırakmış pek çok isim Yeni Fikir mecmuasına yazı vermiştir.

Naci Fikret Başta'nın Yeni Fikir Mecmuasında Yayınlanmış Yazıları

Yeni Fikir mecmuasının gaye ve prensipleri ortaya konulurken düşünce eksenli bir mecmua olacağı açık bir şekilde belirtilmiştir. Özellikle Enerjetizm Felsefesinin temellendirilmesi ve anlatılmasını amaçlayan yazıların sık bir şekilde yer aldığı mecmuada Naci Fikret'in yazılarının kahir ekseriyetini felsefe yazıları oluşturmaktadır. Bu hususu *Yeni Fikrin Gayesi* başlıklı yazısında; "*İnsanları hayvani hissiyattan kurtaran olgunluk bedensel değil aklın faaliyeti olmuştur. En kuvvetli fert ve cemiyet fikirsel olarak en fazla yol almış olan fert ve cemiyettir* (Naci Fikret, 1 Kânunusani 1341, s. 1)." şeklinde tarihi bir anekdot olarak izah etmiştir. Ayrıca tarih, edebiyat, dil, arkeoloji, psikoloji, sanat, gezi yazısı, eleştiri, çeviri gibi pek çok alanda yetkin bir kalem ustası olan Naci Fikret, tüm bu zikredilen konularda kaleme aldığı makaleleri nihai itibarla *kudret-enerji* bağlamında açıklamaya çalışmıştır.

Felsefe Yazıları

Yeni Fikir mecmuasının neşredilmesindeki maksat Enerjetizm Felsefesinin Türkiye'de tanıtılmasını ve yayılmasını sağlamak olduğundan mecmuada yer alan yazı ve makalelerin iskeletini felsefe yazıları oluşturmaktadır. Özellikle Enerjetizm Felsefesini herhangi bir ilmi hadiseye indirgeyerek ele alan Naci Fikret ve Namdar Rahmi'ye ait yazılar neredeyse her sayıda yer almıştır (Muşta, 1990, s. 22).

Felsefi akımların ideolojik birer yönetim anlayışına dönüştüğü 20. yüzyıla damgasını vurmuş, Yeni Fikir mecmuasının da çıkarıldığı dönemde popüler olan Durkheim, Bergson, William James gibi isimlerin dışında filozofların da önemine atıfta bulunan Naci Fikret ruhçu bir yaklaşımın dışına çıkarak bu üç ismin açtığı felsefi yolların bir nevi din olduğunu iddia etmiştir (Naci Fikret, 15 Nisan 1341, s. 11).

Dönemin şartlarına dikkat edildiği zaman henüz daha fizyolojik olarak problemlerinin üstesinden gelememiş olan toplum ihtiyaç piramidinde daha alt sıralarda yer alan düşünme ve sorgulama, okuma ve araştırma gibi meselelere mesafeli görünmektedir. Buna ek olarak resmi kurumların duruma alakasız kalmasına Naci Fikret'i şu eleştiriye getirmiştir;

"Memleketimizde ilme, ilmî ve fikrî hareket ve faaliyetlere henüz lâayk oldukları ehemmiyet ve rağbet gösterilmemektedir. Samimi ve hasbî bir surette fikirlerin tenviri maksadıyla neşrolunan ciddî ve ilmî mecmualar, maddî muavenetten sarf-ı nazar, ilerlemek ve inkişaf edebilmek için muhtaç oldukları hüsn-i kabul ve teşviki bile göremeyerek solmakta, ihmal ve lâ-kaydînin soğuk nefsiyle sönüp gitmektedirler." (Naci Fikret 1 Kânunusani 1342, s. 1-2).

Bu eleştirinin ardından Yeni Fikir mecmuasının felsefi konularda ciddi bir mecmua olduğu dile getirilerek kabul edecekleri makalelerin okuyucuyu tatlı ve samimi bir yaklaşım ve ilmi felsefenin temiz sinisine çekerek onu her gün bir yenisi görülen ilmi ve felsefi hareketlerin içerisine sürükleyecek bakir yazılar olacağı vurgulanmıştır (Naci Fikret 1 Kânunusani 1342, s. 3).

Naci Fikret Yeni Fikir mecmuasında yer alan yazılarında yeni bir felsefi sistemi tanıtmanın zorluğundan dolayı zaman zaman mükerrer duruma düşmüştür. Felsefi yazıların temel amacı her türlü hadiseyi enerjetizm ile açıklamaktır. Bunu yaparken ilmi yollardan ispata başvurmayla çalışmıştır. Akli ve ilmi her şeyin üstünde tutarak, insanın iptidai bir hayvan olduğunu, onu hayvandan ayıran özelliğin ise fikri tekamül olduğunu

dile getirerek pragmatik yaklaşımların giderek yaygınlık kazanan hastalıklar haline geldiğini belirtmiş, bu yaklaşımların eşyanın hakikatini değil faydasını arayan meslekler içerisine girdiğini ifade etmiştir (Naci Fikret, 15 Nisan 1341, s. 5-7).

Enerjetizm Felsefesi yerine zaman zaman *kudretiyat-kudretiyat nazariyesi* gibi ifadeleri de kullanan Naci Fikret değişimi Enerjetizm açısından ele alarak her şeyin değiştiğini hatta kainatın da değiştiğini ifade ederek bunun bir tekamül içerisinde seyrettiğini Marcus Aurelius'tan verdiği örnekler ile ifade etmiştir. Naci Fikret'e göre eskiden beri eşya ve hadisatın seyri izlenerek muhtelif yollardan anlatılmaya çalışılmış, fakat Lamarck ve Darwin'e gelinceye kadar şairane bir açıklamanın ötesine geçilememiştir. Bu iki düşünürün çalışmalarının ise meseleyi ilmi yönden ispat etmiş olmasına rağmen Herbert Spencer'in yaptığı gibi tüm kainatı kapsayıcı bir felsefe haline gelmediğini belirterek her şeyin temelinde enerjinin varlığına işaret etmiştir (Naci Fikret, 1 Kânunusani 1341, s. 4-5).

Aklı ve düşünmeyi sürekli ön planda tutan Enerjetizm Felsefesi uyarınca Naci Fikret sezginin felsefi düşünceye bir şey katmadığına işaret ederek (Naci Fikret, 1 Kânunusani 1341, s. 6) akıl ile hissiyat arasındaki mücadelenin yeni değil ezeli bir rekabete dayandığını, maddi ve manevi bütün kainatın münferit bir ilminin varlığından bahsederek bu ilmin de enerjetizm olduğunu savunmuştur (Naci Fikret, 1 Şubat 1341, s. 8-9).

Toplumsal meselelere felsefi açıdan yaklaşan Naci Fikret kadının toplumdaki yerine ve önemine ithafen kaleme aldığı makalesinde; "*Dimağ-ı beşerde hak ve adalet fikirleri, zayıf ve acizler için hürmet ve merhamet hissi; yüksek bir hars ve medeniyetin semereleridir ki iptidai medeniyetlerin sinesinde bunlar ya hiç yoktur ve yahut pek zayıf ve müphem bir surette hissedilebilmiştir. Kadınların mevki-i içtimaiyesi, onların mensubu olduğu kavmin derece-i inkişafı için oldukça iyi bir miyar olabilir.*" (Naci Fikret, 1 Şubat 1341, s. 17) ifadelerini kullanarak dünya üzerinde bulunan muhtelif medeniyetlerden örnekler ile enerjetizme dayalı tahliller yapmıştır.

Bir başka makalesinde ise aynı tarzda bir tahlil ile *Deha ve Cinnet* konusunu işleyerek toplumsal nedenleri ile birlikte enerjinin doğru yönlendirilemeyişinden kaynaklı bu durumu izaha çalışırken, fikren gelişim gösterememekten dolayı aynı hadiseler karşısında her seferinde aynı tepkiyi vermenin aptallık olduğunu dile getirerek şunları kaleme almıştır; "*İnsanların tekamül ve terakki kabiliyeti, hadisata karşı gösterdikleri teamül şiddet ve tehavvülatı ile mütenasiptir: en basit vakia karşısında şiddetle sarsılan, bayağı ve müptezel mizahlarla bütün muvazenesini kayıp eden, muhalif bir şekl-i telakkiye karşı derhal feveran eden bir insan, dimağın daha yüksek ve daha derin menatikına hitap eden fikirler ve hadiseler karşısında tamamıyla ruhsuz ve bi-his kalmaya mahkum alelade bir iptidaidir.*" (Naci Fikret, 15 Şubat 1341, s. 6).

Hantington, Robert Şuman, Bodler, Auguste Comte, Newton, Russo, Arthur Schopenhauer, Gogol gibi isimleri örnek vererek bunların; yüksek birer dehaya sahip olduklarını ilim, fen, felsefe ve sanatın muhtelif sahalarındaki eserleriyle önem kazandıklarını yazarak bir kısmının hayatının belli dönemlerinde şuur ihtilali yaşadıklarını belirtmiştir. Bu durumun kaynağının da enerji olduğunu ileri sürerek şu izahatta bulunmuştur:

"Daha doğrusu deha ve cinnet, her ikisi de aynı bir şeyin (kudret=enerji) nin muhtelif tecellileridir. Dimağa gelen kudreti muntazam surette tefekkür denilen amel-i ruhiyeye kalb edebilecek kadar bu uzoun hücrelerinde mükemmeliyet-i kaifiye mevcut değilse bundan mütevellit netice "cinnet"tir. Bilakis kudret ve irade, tamamıyla ve muntazam bir surette

amel-i ruhiyeye münkalib oluyorsa netice bir semer-i dehadır.” (Naci Fikret, 15 Şubat 1341, s. 8).

Kültür ve medeniyeti bir milletin ilerlemesinin ölçüsü (Naci Fikret, 1 Mayıs 1341, s. 9) olarak tarif eden Naci Fikret, sanat ve sanat ürünlerinin meydana gelişinin temelinde enerjinin varlığından bahsederek sanattaki birikimin aklın ilerlemesine paralel olduğuna vurgu yapmıştır (Naci Fikret, 1 Mart 1341, s. 9-10). Beşeriyetin sahip olduğu şeylerin binlerce yıllık birikim olduğunu belirten Naci Fikret, spiritüalist bir yaklaşım ile insan zekasının bütün faaliyetlerinin kainata hâkim olan *vahdet*'i anlamaya müteveccih olduğunu ve her şeyin bire doğru gidip nihayet bir olduğunu belirtse de sonuçta tekrar bu durumu enerjetizme bağlayarak bütün kainat, eşya ve hadisatın enerjiden doğduğunu dile getirmiştir (Naci Fikret, 1 Nisan 1341, s. 9-10).

Felsefi akımları enerjetizm ile ilişkilendiren Naci Fikret deneycilik ve akılcılığı kıyaslayarak bu iki zikzaklı akımın, kudretin insanda uyandırdığı rolden ileri geldiğini ifade etmiştir (Naci Fikret, 15 Haziran 1341, s. 7). Materyalizmi ise ayrıca ele alarak onun zıddının enerjetizm olmadığını beyan ederek enerjetizmin, materyalizme yakınlığından bahsederken zıddının ise spiritüalizm olduğuna işaret etmiştir (Naci Fikret, 10 Ağustos 1341, s. 10).

İyi derecede bir arkeoloji bilgisine sahip olan ve bu bilgiye dayalı olarak biyografisi kısmında da bahsettiğimiz üzere muhtelif müzelerde görev yapan Naci Fikret arkeoloji ve sanatı ele alırken her ilmin felsefi bir boyutu olduğundan bahsetmiş, özellikle arkeolojinin kendi sınırlarını belirleyerek akla dayalı bir yöntemle çalışması gerektiğini söylemiştir (Naci Fikret, 1 Eylül 1341, s. 3-4). Sanatın her türünün ise kudretin tecellisi olduğunu söylemiştir (Naci Fikret, 1 Kânunusani 1341, s. 4-5). Maddeci bir bakış açısı ile insanın hayvandan ve nebatattan farkının esasta değil şekilde olduğunu belirtmiş (Naci Fikret, 1 Eylül 1927, s. 4-6), Frued'in din ve cinsiyet hususundaki düşünceleri çerçevesinde dini şöyle tarif etmiştir:

“Bize göre dinlerin zuhurunda en kuvvetli rolü oynayan şey, ecdattan müntakil hiçbir fikir ve malumata malik olmayan her bir fertte mevcut olan kudret ve hayâdır. Hissi diniyi totem ve tabu devrine izale lüzum yoktur, bu bilakis münhasıran ruh-i kudreti bir hadisedir ve ancak en doğru olarak bu anasır ile kabil-i izahtır.” (Naci Fikret, 1 Şubat 1927, s. 16).

Giderek zenginleşen yazı yelpazesi Yeni Fikir mecmuasının önemini artırmış ve Enerjetizm Felsefesi hususunda önemli bir kaynak haline getirmiştir. Bu yazı yelpazesi içerisinde Naci Fikret toplum içerisinde cinsiyetin öneminden (Naci Fikret, 1 Mart 1928, s. 17-19) ve tarihi serüveninden bahsettiği gibi suç işlemenin ve suçlu kimsenin karşı karşıya kaldığı toplumsal tepkinin de zamanla değiştiğine işaret etmiştir (Naci Fikret, 20 Mayıs 1928, s. 18-19).

Eğitim meselesine de değinen Naci Fikret insan hayatının her devresinin aynı tarz ve surette sabit olmadığını belirterek hayatın çocukluk, mürahiklik, kâhillik ve ihtiyarlık olmak üzere dört devresinden bahsetmiştir (Naci Fikret, 30 Nisan 1928, s. 19). Ergenlik dönemine yeni girmiş bir kimsenin eğitimi her dönemin problemi olarak Naci Fikret'in de o dönemde dikkatini celp etmiş olacak ki meseleyi enerjetizme bağlı olarak şu şekilde değerlendirmiştir:

“Mürâhikin terbiyesi, her şeyden evvel “kudretin sevk ve idaresi” meselesidir. Bir seylâb, bir nehir iyi idare olunmazsa etrafi için tahripkar bir amil olabilir; fakat birtakım kanallar açılmak, mecrasına lâzım gelen vesait ve intizam temîn edilmek suretiyle bunlardan büyük istifadeler elde etmek mümkündür. Her şey gibi, ahlâk ve terbiye de, son tahlilde, bir “kudretiyât” meselesidir.” (Naci Fikret, 20 Mayıs 1928, s. 28).

Bir başka makalesinde mevsimlerin insan üzerindeki etkisini ele alan Naci Fikret, iklimi mutedil olan coğrafyanın insanın itidalli olduğunu belirtirken, sıcaklığın yüksek olduğu yerlerde kaynak olarak gösterilen enerji kamil bir insanda iyi ve faydalı şeylere dönüşürken, akli ve fikri olarak gelişim göstermemiş olan kimselerde cinnete dönüştüğünü ve cinayetlere neden olduğunu belirtmiştir (Naci Fikret, 12 Ağustos 1928, s. 17-20).

Estetik ve güzelliği iki sayıdan oluşan bir yazı dizisi ile enerjetizm kavramına bağlı kalarak mecmuada ele alan Naci Fikret en eski zamanlardan beri insanların güzellik olarak tarif edilen şeylerin cazibesine kapıldığını belirterek, insan bünyesinde yer alan kudreti kendi istikametinde tahliye eden her şeyin güzel olduğuna işaret etmiştir (Naci Fikret, 7 Teşrinisani 1928, s. 3). Güzellik ile aşkın sıkı sıkıya bir birine bağlı olduğunu ve ikisinin bir birinden ayrı anlaşılmasının mümkün olmadığını belirterek coğrafyanın da güzellik üzerinde etkisinden bahsetmiştir (Naci Fikret, 7 Teşrinisani 1928, s. 14). Muhitin güzellik üzerindeki etkisini Kıbrıs ve Kafkas halkları örneği ile açıklığa kavuşturmaya çalışan Naci Fikret güzelliğin kaynağının da enerji olduğunu dile getirerek eskiden buyana güzel yerine kullanılan ve hemen hemen aynı manalar içeren körpe, tazelik, naziklik, incelik gibi kelimelerin dini ve felsefi bir mahiyetinin olduğundan bahsetmiştir (Naci Fikret, 7 Teşrinisani 1928, s. 15).

Felsefe yazılarında muhtelif konuları ciddiyetle ele alan Naci Fikret Enerjetizm Felsefesine dayalı olarak izah mücadelesi vermiştir. Dikkat çeken bir husus vardır ki o da daha evvel de belirttiğimiz gibi zaman zaman mükerrer veya ironik nazariyelerin göze çarpmasıdır.

Psikoloji Yazıları

Yeni Fikir mecmuası ilmi bir ciddiyet içerisinde yayın hayatını sürdürmüş, gereksiz popülarlığı kabul etmemiştir. Bundan ziyade her türlü pozitif ilme karşı bir ilgi celp etmeyi hedefleyerek yazı kadrosundan bu surette seçme yazılar kabul etmiştir. Enerjetizm Felsefesini felsefede olduğu gibi psikoloji alanında da kabullendirmeyi gaye edinerek bu alanda muhtelif yazılar neşretmiştir. Dikkat çeken husus şudur ki Naci Fikret'in felsefi konularda kaleme aldığı makale zenginliği psikoloji alanında görülmemekle birlikte, bu alanda kaleme aldığı yazılar ise dikkatleri üzerine toplamaya yetecek niteliktedir.

Psikolojik konuları enerjetizm prensipleri içerisinde ele alan Naci Fikret *ruh, kudret ve ahlak* gibi konular üzerinde uzun uzun durmuştur. Yeni bir felsefi akımı özgün bir biçimde hayatın her alanına tatbik etmenin heyecanı ve zorluğu içerisinde yazılarında zaman zaman karmaşa yaşayan düşünürün, bir yazısında bahsettiği ve kabullendiği bir hadiseyi bir başka yazısında kabullenmediği görülmektedir. Bu çelişkinin en önemli örneğini "*Ruh ve Kudret*" yazısı ile "*Ahlak ve Kudret*" yazılarında görebiliyoruz. Biricisinde ruhu ele alarak irdeleyip sonunda "*ruh da hayat gibi kudretin bir şeklidir*" (Naci Fikret, 1 Eylül 1927, s. 7) diyerek ruhun varlığını kabullenirken, diğer taraftan ruh diye bir şey olmadığını, bunun maddi bir şey olması gerektiğini ifade ederek (Naci Fikret, 1 Nisan 1927, s. 1) ironik bir savunma yapmıştır. Bu çerçevede ahlakı da ele alarak türleri olan bir ahlakın olmadığından bahsederek şu ifadeleri kullanmıştır:

"Biz diyoruz ki haddizatında ne iyilik, ne fenalık, ne hayır, ne şer, ne fazilet ne rezilet, ne ahlak ne gayri ahlaki... bunlar hep nesebi (soya dayalı) şeylerdir. Fakat beşeriyet, cereyan-ı tekamüliyesi esnasında bin türlü esbabın tesir ve tazyiki altında, kudretinden bir kısmını zapt ve tevkif etmeğe mecbur olmuş ve tazyik eden kudretin tesiriyle gelişen dimağ giderek bu fazile-i kudreti bir kondansatör yani biriktirici hali almıştır. Bu fazile-i kudreti daha ince hareketlere kalb edebilme kabiliyeti her toplumda ve insanda aynı değildir. Medeni

toplumlar medeni olmayanlara göre daha ahlaklıdır. Medeni olduğu halde ahlaksız olanların bu maneviyattan mahrum olmalarının nedeni ise maddi sebeplerdir (Naci Fikret, 1 Nisan 1927, s. 1).

İnsanları iki kısma ayırarak arkadaşı Namdar Rahminin tasnifinin doğruluğuna atıfta bulunan Naci Fikret bu hususta şunları kaleme almıştır:

“Arkadaşım Namdar Rahmi Bey insanları sahip oldukları kudreti tahliye ve isti'mal tarzları itibariyle iki kısma ayırıyor: Kudretleri harice boşalan ve haricte amel husule getirenler ve kudretleri dâhilde muhtebes (hapsedilmiş) kalan ve içeride amel teolid edenler sıfatlarını vermektedir. Kudretin bir parçası olan insanları da faaliyet tarzlarındaki farklılıklara nazaran bu suretle ikiye ayırmak tabii ve zaruridir... İnsan içindeki kudretin bir kısmını hayvani hararet şeklinde harice çıkarmaktayken, diğer büyük bir kısmı da hücrelerin ve uzuvların hareket ve faaliyetlerini temine sarf etmektedir. Hangi uzuv daha fazla gelişmiş ise kudrette oraya doğru teveccüh eder ve oralarda sarf olunur.” (Naci Fikret, 12 Eylül 1928, s. 17-18).

İnsanı değerlendirirken maddeci bir mücadele içerisinde genellikle hayvan ile kıyaslayarak farkı olmadığını dile getiren Naci Fikret, Psikoloji yazılarında da bu hususu ele alarak *“diğer hayvanlar gibi her şeyden evvel, bir deriden başka bir şey değildir”* değerlendirmesini yapmıştır (Naci Fikret, 12 Eylül 1928, s. 19). Her uzvun ve hücrenin farklı bir vazifesinin olduğuna, bu görevin ifasının ise kudretin sarfı ile gerçekleştiğine vurgu yaparak, aklın vazifesinin ise tefekkür olduğunu işaret ederek, bu tefekkür neticesinde tenevvür eden karanlıkların ve meçhul hakikatlerin keşfinin verdiği hazzın büyüklüğünün tartışılmaz olduğunu belirtmiştir (Naci Fikret, 12 Eylül 1928, s. 23). Kudretin akıl ile mezc edilmesi meselesini ele alırken ortaya çıkan neticenin tarifini ise şu şekilde izah etmektedir:

“Eğer biz kudretimizi dimağımızla sarf ediyorsak, yani tefekkür şeklinde mihaniki amele kalb ediyorsak süslenmemizin ve süslenmek arzusuna malik olmamızın imkânı yoktur. Çünkü dahili benliğimiz o kadar meşguldür ki bunun harici bir şekil alması mümkün olamaz. Süs'ü tahlil ettiğimizde bunun suni bir güzellikten ibaret olduğunu görürüz. Güzellik ise tamamıyla bizde bir haz teolit eden bizi meftun ve teshir eyleyen bir şeydir. Hâlbuki meftuniyet ve teshir hafif hipnotize olmaktan başka bir şey değildir.” (Naci Fikret, 12 Eylül 1928, s. 26).

Bir başka yazısında ise batıdaki gelişmelerin yakından takip edildiğine vurguda bulunularak Namdar Rahmi vasıtasıyla çalışmalar ve şahsiyeti hakkında bilgi sahibi olduğu Camil/Kamil Spiess ile mektuplaşmaları hakkında bilgi vererek, onun çalışmalarını takip ettiğini dile getirmiş, ruh tahlili konusunda fikir alışverişinde bulunduğunu yazmıştır (N.F., 7 Teşrinievvel 1928, s. 31-32).

Tarih ve Arkeoloji Yazıları

Naci Fikret daha evvel de bahsedildiği gibi kendisini tarih ve arkeoloji ilimlerinde yetiştirmiş bir kimsedir. Özellikle Anadolu'nun eski zamanlarına olan aşinalığı onu arkeolojik çalışmaları incelemeye itmiş ve bu alanda ciddi makaleler kaleme almasını sağlamıştır. “Küçük Asya” yazı dizisi ile Anadolu'nun Türk kültür ve medeniyetinin kadim ve daimi vatanı olduğunu vurgulamak adına şunları dile getirmiştir:

“Bugün Türklerde olduğu gibi tarihin eski zamanlarında da Türklerin olduğu keşfiyat-ı ahire ile sabit olan ve her zaman Türklerin olacak olan sevgili vatanımız (Küçük Asya) yahut (Anadolu)'nun ezmine-i atıkada geçirmiş olduğu sınaî, bedii ve dini hayatı kısaca: bu topraklarda yaşamış ve inkişaf etmiş olan medeniyet-i maziye tetkik etmek; tarih-i

edyan ve tarih-i sanat nokta-i nazarından ehemmiyet-i, azimeyi haizdir.” (Naci Fikret, 15 Kânunusani 1341, s. 6).

Mısır, Irak, Suriye, Filistin gibi yerleri tarih ve medeniyet noktasında değerlendiren Naci Fikret Anadolu'nun buralar ile mukayese edilmesi durumunda eski eser nicelik ve çeşitliliğinin daha fazla olduğuna işaret etmiştir. Küçük Asya diye tarif ettiği Anadolu coğrafyasının geçirmiş olduğu medeniyet safhalarını ise dört devreye ayırarak şöyle tarif etmiştir:

- “1- Tarihin ilk zamanlarında Garbi Asya'nın belki de hemen her tarafını zapt ile büyük ve şaşaaadar bir imparatorluk vücuda getirmiş olan Hititlerin temsil etmiş olduğu Turani safha.
- 2- Kıtanın garp ve cenup sahilleriyle Kapadokya da yaşamış olan akvamın yaşamış olduğu Sami safha.
- 3- Akvam-ı Sami ile muasır olarak ve daha sonraları bilhassa Yunaniler, Romalılar ve Bizanslıların temsil ettiği Aryani safha.
- 4- Onuncu asr-ı miladiden beri tamamıyla ve kat'i hakim-i hakikisi olan Selçuki ve Kayı Hanlı Türklerinin temsil ettiği Turani safha” (Naci Fikret, 15 Kânunusani 1341, s. 8).

Anadolu tarihinin ve Türk tarihinin daha iyi anlaşılabilmesi için bu coğrafyayı etkileyen ve bu coğrafyadan etkilenen kavimlerin din, kültür, medeniyet ve tarihlerinin incelenmesi gerekliliğine vurgu yapan Naci Fikret eski eserlerin bu husustaki yol göstericiliğinden faydalanmak gerektiğini dile getirmiştir (Naci Fikret, 15 Şubat 1341, s. 19).

Konya yerel tarihi ile alakalı da önemli yazılar kaleme alan Naci Fikret 1924 yılında M.D. Robinson tarafından Sızma'da yapılan arkeolojik kazı ve neticesini değerlendiren bir yazı dizisi yayınlamıştır. Bu yazı dizisinde Sızma kasabasının tarihi ve yapılan kazıda elde edilen materyaller hakkında verdiği bilginin yanı sıra bölgeyi coğrafi, fiziki ve beşeri olarak da ele almıştır (Naci Fikret, 1 Eylül, 1341, s. 8).

Resim 2. Konya'nın genel manzarası, Kaynak: *Yeni Fikir*, S. 11, 1 Eylül 1341, s. 9.

Sızma'da yapılan kazıda elde edilen dini malzemelerden yola çıkarak din ile cinsiyet arasındaki ilişkiyi gözler önüne sermeye çalışan Naci Fikret Kybele örneği üzerinden konuyu izah ederek neredeyse her toplumda bunun örneğine rastlandığına işaret etmiştir (Naci Fikret, 1 Kânunusani 1342, s. 17-21). Zeminperesti yani yere tapınmayı da aynı çerçevede ele alarak bu inanç sistemini Akadlar ve Sümerlere kadar götürerek din, cinsiyet ve tapınmanın da kudretin işleyişinden ileri geldiğini savunarak meseleyi Enerjetizm Felsefesine bağlamıştır (Naci Fikret, 1 Kânunusani 1342, s. 21).

Arkeoloji ve tarih ilmine ilgi ve alakasının Naci Fikret'i bu alanlarda ciddi araştırmalara sevk etmiş olması dolayısıyla bu ilimlerdeki metodolojik hatalara dikkat çekerek özellikle tarih ilminin önemini şu sözlerle dile getirmiştir:

“İnsanlar hâli ve atiyi tanımak ve hakkıyla anlayabilmek için maziye tanıma lüzumu hissetmiştir. Filhakika mazi ile fazla meşgul olmak asar-ı maziye fazla kıymet ve ehemmiyet vermek geriye ricat etmek veya muhafazakâr olmak değildir. Şahidi olduğumuz bugünkü asar ve mahsulatın kökleri, menşeleri hep mazidedir. Maziye tetkik ve müतालaa etmek; bizde eski asar ile yeni asarın, eski fikirlerle yeni fikirlerin, eski usullerle yeni usullerin, eski müessesat ile yeni müessesatın... mukabele ve mukayesesi fikrini teolit edeceği cihetle yeniliğin, teceddüdün, terakkinin, tekamülün lüzum ve ehemmiyetini takdir edebilmemize hadim olur. Çünkü muhtelif renkler ancak karşılaştırıldıklarında daha kuvvetli ve bariz bir surette tanınırlar. Biz fertlerin ve cemiyetlerin yerinde sabit kalmayıp ilerlediklerini, inkişaf ettiklerini başımızı geriye çevirmekle, maziye temaşa etmekle anlayabiliriz.” (Naci Fikret, 15 Teşrinisani 1927, s. 11).

Eski eserlerin tarihinin incelenmesinin sadece arkeoloji ve tarih ilmine değil diğer ilimlere de hizmet ederek, onlara da birikmiş bir zenginlik kazandıracığını savunmuştur.

Dinler tarihi üzerine yapmış olduğu araştırmaları kaleme alan Naci Fikret Hıristiyanlık ve eski Mısır ve Pers inanç sistemleri arasında mukayese yaparak Noel kutlamalarının menşeiini izaha çalışmıştır. Paganizmin Hıristiyanlığa etkisinin oldukça fazla olduğuna işaret ederek eski Mısır ve Persler de Noel'e benzer bir şekilde tanrı Mitra'nın doğum günü kutlamalarının yapıldığını belirten Naci Fikret, kilisenin ortaya çıkışından sonra Mitra ile mücadele etmek mecburiyetinde kaldığını ve Noel bayramını bu inanış biçiminden iktibas ettiğini belirtmiştir (Naci Fikret, 15 Kânunusani 1928, s. 25).

Doğu-Batı arasında dini ve mitolojik bir karşılaştırma yapan Naci Fikret Yunan ve Babil örneğinden yola çıkarak Doğu ile Batı'nın birbirini etkilediğini belirterek şunları kaleme almıştır:

“Dünya üzerinde meydana gelen değişimler insanların izlemeleri, müşahade etmeleri onların ruhlarında daima kuvvetli ve derin tesirde bulunmuş, kötü olduğu kadar güzel ve harika olan bu değişimin sebeplerini araştırmaya sevk etmiştir... Doğa olayları insanları önceden önlemler almaya sevk ettiği gibi zamanla birtakım değişimlere uğrayarak sihirbazlık gibi ayin gibi faaliyetler ile olabilecekleri değiştiren inancını ortaya çıkarmıştır. İlim düşünen insanlarda şu kanaati uyandırabilmiştir ki: mevsimler birbirini takip eden doğa olayları olup başkaca sebeplerden ileri gelmemektedir.” (Naci Fikret, 20 Haziran 1928, s. 22-23).

Edebiyat, Dil ve Sanat Yazıları

Sayfalarının önemli bir kısmını edebiyata ayıran Yeni Fikir mecmuasında birçok isim gibi Naci Fikret de edebi birtakım yazılar kaleme almıştır. Yazılarında genellikle bir şahıs veya eser üzerinden edebi tahliller ve karşılaştırmalar yaparak ele aldığı dönemin fikri yapısına ışık tutmaya çalışmıştır. Örneğin Emile Zola Naci Fikret için hem edebi kişiliği hem de maddeci düşüncenin önemli bir savunucusu, güçlü bir natüralist olması yani enerji-kudret kavramlarına yakın düşüncelere sahip olması nedeniyle önemli bir isimdir. Zola ile alakalı bir yazı dizisi neşreden düşünür onun eserlerinin yanı sıra düşüncelerine değinerek kısa bir biyografi çalışması hazırlamış, Balzac, Auguste Comte gibi isimlerle kıyaslayarak düşüncelerinden ötürü aldığı tepkileri anlatmıştır (Naci Fikret, 1 Mayıs 1341, s. 17-18). Zola'nın eserlerinde görülen hayata dair çirkin gerçeklerden ötürü onun eserlerini kirli addetmenin büyük bir cahillik, körlük ve riyakârlık olacağını belirterek, onun en büyük kusurunun eserlerinde fazlaca tafsilata yer vermiş olmasını

işaret etmektedir (Naci Fikret, 15 Haziran 1341, s. 14). Yine benzer bir şekilde Hüseyin Rahmi'yi ve roman konusunu ele alarak şu beyanda bulunmuştur:

“Otuz seneden beri birçok müşkülâta rağmen, en büyük ve şayan-ı takdis mücâhedelerde görülen metin ve devrilmez bir azim ve sebât ile mütemâdiyyen neşr-i âsâr eden Hüseyin Rahmi, daha dâim makale yazmaya başlamış olan herhangi bir heveskârın sekiz on satırlık sözleri ile küçülmez. Onda dünkilik, bugünlük yoktur; o, zamanı daima vasi' ve şâmil-i nazar temâşâsı altında bulunduran yorulmaz ve düşmek bilmez bir kartaldır. Bugün eserlerinde bize hayat ve beşeriyeti tanıtan Hüseyin Rahmi; dünyada hakikat aşkı bâkî kaldıkça yaşayacak ve okunacaktır.” (Naci Fikret, 15 Eylül 1926, s. 7-8).

Halkiyat bilimi ve beslendiği kaynakları ayrı bir makale olarak ele alan Naci Fikret *Folklore* kelimesini etimolojik bir açıdan inceleyerek kelimenin mucidi William Jhon Thoms'a kadar gitmiş ve bu kelime yerine 19. yüzyıla kadar kullanılan *Halk Asar-ı Atkıyyesi*'nin muvaffak olmadığını dile getirmiştir (Naci Fikret, 1 Şubat 1927, s. 22). Yeni Fikir mecmuasının ilk amaçlarından biri olan felsefe sözlüğü hazırlama çalışmalarına da katılan Naci Fikret “Felsefe Kamusu” isimli zaman zaman makaleler neşrederek enerjetizm ile alakalı bilgiler vermiştir (Naci Fikret, 15 Haziran 1341, s. 19-22).

Şiir Naci Fikret için hayatının bazı dönemlerinde nefes almak kadar kıymetli bir hayat bağı olmuştur. Şiirin ilimsiz asla olamayacağını belirterek geçmiş ile ilişkisini izah ederken şunları söylemiştir:

“Mazi ile şiir arasında yakın bir ilişki vardır. Çocukluk hayatımıza ait bazı vakalar, herkes ve her şey; ruhumuzda unutulmaz ve silinmez tatlı bir hatıra bırakmıştır. Dikkat edersek bu hatıraların şiiriyeti gün geçtikçe, yani bizden uzaklaştıkça ziyadeleşir. Bundan dolayı güzellik hissi ile şuur arasında bir zıtlık vardır. Ve yine bu sebeptendir ki güzellik hissi ile iptidai zihniyet, sarhoşluk arasında samimi bir münasebet vardır. İlimin şiire faydalı olabilmesi için şuuri bir halde kalmayıp gayr-ı şuuri bir hale geçmesi yani eskimesi gerekir. Malumatımız, kökleri benliğimizin derinliklerinde gömülü hissiyat muntikasına intikal etmedikçe şiiriyet kazanamaz.” (Naci Fikret, 15 Mayıs 1927, s. 4-5).

Yeni Fikir mecmuası dilde sadeleşmeyi kabul etmediği gibi Naci Fikret de bu türden çalışmaların yanlış ve dili öldüren çalışmalar olduğunu ortaya koyarak; dilin doğal olarak kabullendiği kelimeleri, doğu ve batı dillerinden, kullanmaya gayret etmiştir (Naci Fikret, 1 Kânunusani 1928, s. 26). Dildeki yabancı kelimelerin atılması ve sadeleştirilmesi meselesini doğru bulmamış, dilde sadeleşmenin canlı bir varlık olarak kendiliğinden gerçekleştiğini şöyle belirtmiştir:

“Bir lisana girmiş kelimeleri bir cism-i ecnebiye benzetmek doğru olmaz. Marazi ve ecnebi cisimler ve teşekküller o uzviyeti derhal hasta eder ve nihayet öldürürler; bilakis lisanımızda bulunup ihracına lüzum görülen kelimeler onu öldürmemiş belki şimdiye kadar yaşamasına hadim olmuşlardır.” (Naci Fikret, 1 Kânunusani 1928, s. 28).

Dilin tetkik edilmesinde önemli bir gelişme olarak tarif ettiği filoloji alanında yapılan çalışmalar neticesinde kelimelerin harflere ve bu suretle seslere dönüştüğünü, bunun da cisimleri oluşturan atom ve moleküller arasındaki ilişkiye benzediğini dile getirerek dilin menşeinin de enerjiye dayalı olduğunu ortaya koymaya çalışmıştır (Naci Fikret, 15 Nisan 1927, s. 27).

Naci Fikret sanat noktasında da fikrini ortaya koyarak sanatın önemli bir medeniyet aracı olduğunu izah ettikten sonra, sanatlar arası bir önem sırası oluşturmanın yanlış olacağına işaret etmiştir. Ayrıca sanat dallarının toplum hayatında nasıl bir tarz ve sıra dâhilinde zuhur ettiğinin bilinmeyeceğine vurgu yaparak çoğu defa bu sanatların ortaya çıkışlarının tesadüfi olduğunu belirtmiştir. İlim ile sanat arasındaki ilişkiye de değinerek hissin çocuğu olan sanatın iptidai bir şekilde de olsa en eski kavimlerde dahi

olduğunu, ilmin ise ancak yüksek ve mükemil milletlerde görülebileceğini, çünkü bunun kümülatif ve zaman isteyen bir mefhum olduğunu kaleme almıştır (Naci Fikret, 15 Nisan 1341, s. 17).

Biyografi Yazıları

Naci Fikret pek çok alanda makale kaleme almakla birlikte edebi bir tür olan biyografide de bugün ki araştırmalara kaynak olarak kullanılabilir nitelikte yazılar yazmıştır. Özellikle maddeci düşüncenin temsilcisi olan ve Enerjetizm Felsefesinin kaideleri ile örtüşen fikirleri savunan batılı bazı düşünürlerin hayatını ve eserlerini konu edinmiştir. Örnek olarak Herbert Spencer'in hayatı, fikirleri ve eserleri hakkında bilgi verdiği bir yazısında onun sosyal darvinizm ve ferdiyetçilik konuları üzerine fikirlerini izah ederek 19. yüzyıl fikir hayatında bıraktığı izin arka planında öğretmen olan babası ve papaz olan amcasının etkisine vurgu yapmıştır (Naci Fikret, 15 Haziran 1341, s. 23-24). Bir başka evrimci olan Fransız düşünür Jean Baptise Lamarck hakkında da araştırmalar yapan Naci Fikret Lamarck'ın "*Hayat maddi ve hükmi bir hadiseden başka bir şey değildir*" görüşü üzerinde uzun uzadıya durarak enerjetizm çerçevesinde değerlendirmelerde bulunmuş ve bu görüşü izaha çalışmıştır (N. F., 15 Nisan 1341, s. 21-22).

Batının bilimsel ve felsefi olarak yakalamış olduğu ilerleme ivmesinin 20. yüzyılda doğu toplumlarında uyandırdığı hayranlık Osmanlı'dan Cumhuriyet'e tevarüs eden bir düşünce kuşağı mensubu olarak Naci Fikret üzerinde de güçlü bir etki bırakmıştır. Buna istinaden yazılarında ve araştırmalarında mütemediyen Batıyı ve Batılı ilim adamlarını bir çita olarak belirlemiş olması biyografi yazılarına da yansımıştır. Fakat kendisi gibi aynı düşüncenin müessisi olan Namdar Rahmi'nin hayatını kısaca kaleme almış olması Naci Fikret'in biyografi yazılarındaki batılı figür ağırlığını hafifletmiştir.

Yeni Fikir mecmuasının neşredilmeye başlandığı tarihlerde Paris'e eğitim için giden Namdar Rahmi'nin yurda dönüşü bütün yazı kadrosunda olduğu gibi Naci Fikret'te de bir heyecan uyandırmış ve o tarihlerde kaleme aldığı yazısında Namdar Rahmi'yi dört yıllık bir üzüntü ve iştiaak ile beklediklerini kaydetmiştir (Naci Fikret, 12 Eylül 1928, s. 29). İki arkadaşın tanışmasını ise şu ifadeler ile anlatmıştır:

"1326 da Kütahya'dan Konya'ya bizim idadiye gelmiş olan Namdar ile ancak 1328 de Şahap ta intişar etmiş olan bir makalem münasebetiyle ve Muzaffer Hamit Beyin vasıtasıyla tanışmıştık. Namdar Rahmi ile bizi tanıştıran ve bir daha ayrılmamak üzere dost eden şey; her ikimizde de aynı kuvvet ve şiddette yaşayan ve daima mahya-i feveran olan bir tabiiyedir: Riyaya, gösterişe, alayişe, câliyet (yapmacık) ve tefahüre (övünme) son derecede husumet; her ne hasene olursa olsun hakikate karşı payansız bir merbutiyet." (Naci Fikret, 12 Eylül 1928, s. 29).

Sık sık Namdar Rahmi ile bir araya gelerek nasıl ilmi tartışmalar yaptıklarını anlatan Naci Fikret, yazdıkları ve okudukları şiirlerden bahsederek beslendikleri kaynaklardan örnekler ile o günün Konya'sının düşünen simalarını şöyle tarif etmiştir:

"O vakitler bizim için Konya da iki nur ve fikir menbağı vardı: birisi o vakit Konya Lisesinde Edebiyat ve Felsefe muallimi bulunan Rasim Haşmet, diğeri İttihatçıların zulüm ve gadrine uğrayarak Konya'ya nefy edilmiş olan merhum Hüseyin Kami, Evvelkinden fikir, ilim ve felsefe ihtiyacımızı, ikinciden şiir ve bedayii' ihtirasımızı tatmin ederdik." (Naci Fikret, 12 Eylül 1928, s. 30).

Namdar Rahmi ile birlikte nasıl bir arayış içerisinde Enerjetizm Felsefesini keşfettikleri bilgisini vererek fiziki meselelerde olduğu gibi hayatın her alanında enerjinin kontrolünün olduğu vurgulanmıştır. Bu felsefi akımın kurucularından Namdar Rahmi'nin yurda dönüşünün ise önemli olduğu, Avrupa'nın ona alelade ve usule dair

şeylerden başka bir şey vermesinin mümkün olmadığından bahsederek Namdar'ın ruhunda yaşayan yüksek dehanın Türklüğe şeref katacağını, fikir ve irfan fanusunu yakacağını kaydetmiştir (Naci Fikret, 12 Eylül 1928, s. 32).

Tercüme Ettiği Yazılar

Naci Fikret iyi derecede Fransızca bilmenin verdiği avantajları çok iyi kullanmıştır. Özellikle seyahatnameler üzerinde yoğun bir mesai harcayarak Anadolu coğrafyası ve bilhassa Konya hakkında batılı gezginlerin görüşlerini ve izlenimlerini incelemiştir. Örneğin 1890-1891 yılları arasında Anadolu'ya gelerek özellikle Konya ve havalisinde incelemelerde bulunan CL. Huart'ın "*Konya; Dönen Dervişlerin Şehri*" isimli seyahat hatırasını tercüme ederek Yeni Fikir mecmuasında bu konuya özel bir yazı dizisi şeklinde yer verilmiştir. 19. yüzyılın sonunda böylesine meşakkatli ve önemli bir seyahatin hatırasının önemsiz olduğuna dair beyanda bulunanların yanı sıra belirtildiği belirtilmiştir (Naci Fikret, 1 Mart 1341, s. 15). Tercümenin başına bir giriş ekleyerek son kısmına N.F.¹ kısaltmasını ekleyen Naci Fikret bu tercümeyle şu sebeplerden ötürü önemli gördüğünü dile getirmektedir:

"1- Bu eser bilhassa asar ve abidat-ı Selçukiyenin tetkikatını asıl hedef ittihaz ederek vücuda getirilmiştir. Bu kitaptaki malumat, bu itibarla yeni bir şey ilave etmezse de henüz dağınık bir halde bulunan malumatı toplu bir halde göstermek gibi bir faydası vardır. 2- Bir Avrupalının, bir garp aliminin memleketimizi nasıl gördüğünü, adet ve müessesatımıza karşı ne yolda mütehasıs olarak bunları nasıl telakki ettiğini görmek bizim için müteaddid (türlü türlü) dikkat-i nazardan mühim ve faydalıdır. 3- Şehrimizin 35 sene evvelki haliyle bugün ki halini mukayese eder ve bu suretle Konya da bu müddet zarfında husule gelen tahvilat ve terakkiyatı görürüz. 4- Nihayet, cinai ve hevai romanlar yerine ilmi ve tatlı bir seyahatname mütalaasıyla hoş bir vakit geçirmemize hadim olacaktır. Bir de eserin II. Abdülhamit zamanında yazıldığı unutulmamalıdır. Eserde canımızı sıkabilecek şeyler ile karşılaşabilir, bunlara hiddet göstermek yerine hatalarımızı anlamaya çalışmak daha iyi olur." (Naci Fikret, 1 Mart 1341, s. 16).

Bu seyahatname özelliğini taşıyan hatıra Huart Osmanlı coğrafyasında dolaşarak Konya hakkında bilgi verirken Selçuklulardan ve Haçlı Seferlerinden bahseder. Anadolu coğrafyasının fiziki yapısının yanı sıra demir yolu ulaşımı, kara yolu ulaşımı ve bu yollardaki eşkıyalık faaliyetlerine ilişkin bilgi verirken eski eserlerin diline, özelliklerine ve neden inceleme gereği hissettiklerinden bahseder. Sosyal ve beşeri olarak da Türk insanını ve devlet memurlarını zaman zaman ele alarak değerlendirmelerde bulunmuştur (Naci Fikret, 1 Mayıs 1341, s. 22-23).

Bir başka tercümesinde ise daha önce bahsettiğimiz Sızma Kasabasında yapılan kazıya dair Amerikan John Hopkins Üniversitesinde görevli arkeolog David M. Robinson'un seyahat anıları neşredilmiştir. Tercüme Sızma'da yapılan kazıda çıkan sonuca göre büyük bir inanç sisteminin burada tesis edilmiş olabileceği üzerinde dururken karşılaşılan güçlükler ve problemlerin neler olduğuna işaret etmiştir (Feyzi ve Naci Fikret, 15 Teşrinievvel1927, s. 20-21). Ayrıca sızma kelimesi etimolojik olarak incelenmiş, yerleşim yerinin coğrafi konumu değerlendirilerek bulunan kitabeler hakkında bilgi verilmiştir (Feyzi ve Naci Fikret, 15 Teşrinievvel1927, s. 25).

Deneme Yazıları

Naci Fikret Anadolu'da yaptığı seyahatleri deneme şeklinde kaleme almıştır. Özellikle demir yolları ile yaptığı seyahat ve gezilerin onun ruhunda derin tesirler

¹ Naci Fikret kaleme aldığı bazı yazılarında N.F. kısaltmasını kullanmıştır.

bıraktığı gibi bu kadim coğrafyanın zenginliklerini tanıtmaya noktasında da kıymetli bir fırsat olmuştur. Dünyada sevdiği iki şeyden birinin kitap okumak, diğerinin ise seyahat etmek olduğunu belirten Naci Fikret, kitabın hayalen ve fikren seyahat ettiren bir vasıta olduğunu, seyahatin ise temaşa yoluyla kâinatı tanıtan bir kitaba benzediğini yazmıştır (Naci Fikret, 15 Eylül 1926, s. 28). İki arasında tercih yapmak söz konusu olursa seyahati seçeceğini belirterek seyahatin pek çok ruhsal ve fiziksel problemlere şifa olduğuna işaret ederek bunu enerjetizm prensipleri çerçevesinde izah etmenin doğru olacağına vurgu yaparak şunları yazmıştır:

“Seyahat için en iyi vasıta şimendiferdir. Bazılar deniz seyahatini mübalağa ile metheder. Eğer deniz seyahati dar bir denizde yani boğazda yaluların ve koruların karşısında yapılıyorsa böyle bir seyahatin güzelliğini kimse inkar edemez. Fakat engin denizlere açılıktan sonra birkaç gün sürecek seyahatten zevk almak şöyle dursun sıkılmayacak adam tasvir edemem. Şu halde iş nakil vasıtasında değil, belki daha ziyade onun geçtiği yerlerde dir. O halde açıkça söyleyebiliriz ki memleketimizin en güzel seyahat vasıtası Anadolu Demiryollarıdır. Bu suretle kumpanyayı methedeceğim zannedilmesin. Kumpanyayı değil, kendi topraklarımızı, kendi anavatanımızı, kendi dağlarımızı ve nehirlerimizi, zümrüt gibi ovalarımızı, cennet gibi bağ ve bahçelerimizi methedeceğim. Ve öyle zannediyorum ki bu sevgili toprakları ne kadar methedersem yine mübalağalı bulunmayacaktır.” (Naci Fikret, 15 Eylül 1926, s. 29).

Memleketine olan sadakati ve hayranlığı Naci Fikret'te milli duyguların gelişmesini sağlarken yolculuk esnasında güzergâhın pek isabetli bir kararla belirlendiğini tespit ettiği gibi bir taraftan tarihi bir dokunun içinden süzülerek tabiatın kucağına kendilerini nasıl bıraktıkları tasvir etmekte, diğer taraftan da bu demir yolunun Anadolu'nun umudu olduğunu fark edecek kadar memleketin problemleri üzerine eğilmektedir (Naci Fikret, 15 Eylül 1926, s. 29). Yolculuk esnasında karşılaştığı güzel muamele hoşuna gittiği için görevliler hakkında methiyeler dizerek yaşadıklarını betimlemektedir (Naci Fikret, 15 Eylül 1926, s. 30).

Seyahatin ruhlar üzerinde teskin edici etkisini ise kudret ile açıklarken şu ifadeleri kaleme almıştır:

“Yaşayan bir uzviyet enerji hasıl eder. Bunun görevini ifa için gerekli olan miktardan fazlası tahliye olunmak zaruretindedir. Şayet bu fazla kudret şu veya bu yolla tahliye olunamazsa uzviyet içerisinde birikecektir. Bu kudretin tahliyesi güzel ve hoş şeyler ile olur fakat bir müddet sonra bu hoş ve güzel hisler letafetini kaybeder. İşte bundan dolayıdır ki biz duygularımıza ve hislerimize insan hoşuna giden yeni şeyler temin edebilmek için evvelce meçhul olan yeni hadiseler, yeni manzaralar ararız. ‘Her yeni lezizdir’ hakikati bu tecrübeden doğmuştur. İşte seyahat uzuvarımıza yeni manzaralar, daima çeşitli şekiller ve şeyler sunan ve bu suretle uzuvarımızda herhangi bir sebeple birikmiş bizi tazyik ve rahatsız eden kudreti tahliye eyleyen kıymetli bir vasıta dir.” (Naci Fikret, 15 Eylül 1926, s. 31).

Bir diğer denemesinde Emile Zola ve onun etkisinden bahseden Naci Fikret, Zola'nın ölmüş olmasına rağmen etkisinin devam ettiğini belirterek onun kitapların sergilendiği kitaphanelerin önünden geçerken adeta bir sıcaklık ve sıhriyet bulduğunu, daha doğrusu onu kendisine mal ederek “bizim Zola” dediğini belirtmektedir (Naci Fikret, 15 Teşrinisani 1927, s. 4). Zola'nın eser ve fikirlerine kısaca değindikten sonra onun yeterince anlayamadığını işaret etmiştir (Naci Fikret, 15 Teşrinisani 1927, s. 5).

Eleştiri Yazıları

Felsefi düşüncelerin olmazsa olmazı olan eleştirel yaklaşım ve sorgulama Naci Fikret'in yazılarında sık görülmektedir. Bu, zaman zaman bir eserin tanıtımı veya olumlu

eleştiriler ile kazandırdıklarının izahatı şeklinde olduğu gibi bazen de bir mesele üzerinde kendi çevrelerinin eleştirilmesi şeklinde de görülmektedir. Örneğin Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Tutuşan Gönüller* isimli eseri üzerinde yazara yöneltilen haksız eleştirilerin yerinde olmadığına vurgu yaparak, eserin isminden anlaşılması gereken şeyin basit bir aşk hikayesi ve kadın meselesi değil toplumsal gerçeklerin gözler önüne serildiğinin anlaşılmasıdır (Naci Fikret, 15 Kânunuevvel 1926, s. 9). Hüseyin Rahmi'nin maznun sandalyesine oturmayı göze alan, cemiyetin ince ve derin meselelerini çekinmeden tahlil sahasına çeken bir üstad olduğunu kaydeden Naci Fikret, yazarın eserlerinden yola çıkarak şu ifadeleri kullanmıştır:

“Bazı kimseler Hüseyin Rahmi Bey'in daha evvel çıkan eserlerinden yola çıkarak onun sanat kaidelerini bilmediğini ve usullerin dışına çıktığını ifade ederler. Bize göre bu böyle değildir. Kâfi kudrete sahip olamayan kimselerin ortaya koyduğu bu kural ve kaideler kudreti güçlü olan dâhileri yani kafi kudrete sahip olanları bağlamaz. Kâfi kudrete sahip olamayanlar bir nehir, bir ırmak gibiyken kafi kudrete sahip olanlar bir tufandır; zaten dahi de budur. Küçük sular gibi küçük kudretlerde şu veya bu mecra dahilinde sevk olunurlar. Büyük sular gibi büyük kudretlerde mecra, nizam ve kaide tanımazlar; çünkü bu tür kaideleri küçük kudretli insanlar uydurmuştur. Hâlbuki ki dâhiler kudretlerini, o zavallıların hudud-u idraklerinin zapt edemeyeceği bir takım fevkalbeşerlerdir.” (Naci Fikret, 15 Kânunuevvel 1926, s. 10).

Naci Fikret üretkenliği yönüyle Ahmet Mithat Efendi'ye benzettiği Hüseyin Rahmi'yi Türk milletinin irfan dünyasında ve edebiyatında felsefe zevkinin uyanmasına en derin hizmeti eden insanlar arasında tarif etmektedir.

Bir başka yazısında *hayat* kavramını kudret ile açıklamasından ötürü kendilerine yöneltilen, hayatın kudret ile ilişkilendirilemeyeceği ve bu işin ancak kudretiyat filozofları tarafından yapılabileceği eleştirisine cevaben kendilerinin filozof olmadıklarını yazmıştır. Ayrıca hayatın kudret dışı bir kavram ile açıklanamayacağına vurgu yaparak bunun dışındaki açıklamaların ancak hissiyatperestane esaslara dayanan felsefi akımlara uyduğunu ifade etmiştir (Naci Fikret, 1 Mart 1927, s. 3-4).

Kavramlar üzerinden kendi arkadaşlarını eleştirmesinin en güzel örneği ise Namdar Rahminin “Garpta Ruhیات Cereyanları” başlıklı yazısı üzerinden olmuştur. Önce Namdar Rahmi'yi cinsiyet konusundaki çalışmalarından ötürü methetmiş ardından da bahsi geçen makalesinde kullandığı *moda* kelimesinden ötürü eleştirmiştir. Namdar, Rahmi'nin maksadının bilinen bir moda tarifi veya taklitçiliği olmadığını belirterek şu izahatı getirmiştir:

“Hakikat perest bir bilim adamı olduğu kadar da nimetşinas ve faziletkâr bir insan olan arkadaşım Namdar Rahmi Bey, böyle bir yazı yazarken bu hakikatleri unutmuş veya inkar etmiş değildir. Onun söylemek istediği halde bir iki kelime içinde teksif etmekte ölçülü kalmak sebebiyle müphem bıraktığı nokta: pek çok şeyler de olduğu gibi ilmin ve fikir vadisinde de hüküm sürmekten hali kalmayan modacılık ve gösteriş iptilasıdır. Şüphesiz ki bunların tesirine kapılmayan pek çok şahsiyetlerde vardır. Fakat bir cereyandan bahsolunduğu zaman murat olunan şey ekseriyettir. Namdar Rahmi Bey ilim ve fikir sahasında modanın ve gösterişin değil, belki ilim zevkinin, tetkik ve tatbiki merakının, hakikat aşk ve ihtirasının hâkim olduğunu görmek isteyen bir düşünüşle o satırları yazmıştır.” (Naci Fikret, 15 Mayıs 1926, s. 7-8).

Taklit ve başkalarına benzeme çabalarının kendilerini ataletle sürükleyeceğini belirten Naci Fikret, numunesi olmayan eserler üretmeye çalışmanın aklın ve fikrin gelişimine hizmet edeceğini belirtmiştir.

Sonuç

Naci Fikret Başta Türk düşünce tarihinde kendisine özgü yeri ile bilinen ender şahsiyetlerden birisidir. Bir imparatorluk ve bir Cumhuriyet görmüş olması, ona yeni ile eskiyi mezcederek özgün bir felsefi akımı tesis etme imkânı vermiştir. Enerjetizm adını verdikleri felsefi sistem bir okula dönüştürülerek Konya Enerjetizm Felsefe Okulu adı altında faaliyetlerini sürdürmüştür.

Konya Enerjetizm Felsefe Okulu yayın organı olarak 1925 yılında Yeni Fikir isimli bir mecmua ile o dönemin aydınlarından topladığı makaleleri neşretmeye başlamıştır. Enerjetizm felsefesine bağlı bir çizgi üzerinde ilmi kıymete sahip yazıları kabul eden mecmua popülerliği ve moda olmayı asla kabul etmediği gibi bu kavramlara her zaman karşı çıkmıştır. 1929 yılına kadar devam eden yayın hayatında resmi makamlardan da destek alarak değişken bir hacimde neşredilen mecmua 51. sayı ile son kez okurları ile buluşmuştur. Bu çalışma da söz konusu olan mecmuada Naci Fikret'e ait yazılar ele alınarak onun fikir ve düşünceleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Naci Fikret Başta mecmuada takriben doksan makale kaleme alarak Enerjetizm Felsefesini tanıtmaya çalışmıştır. Yazılarını ağırlıklı olarak felsefe, psikoloji, tarih, arkeoloji gibi konular oluşturmaktadır. Naci Fikret, yazılarının bu denli zengin içeriğe sahip olması ve özgün bir sistemi anlatmaya çalışmasından dolayı sadece yazıları ve hayatı yönüyle değil Türk düşünce tarihindeki önemi ve etkileri ile de incelenmesi gereken bir şahsiyettir.

Daha önce ortaya konulmuş bir düşünceyi; enerjetizmi hayatın her alanına uygulamaya çalışan Naci Fikret, bu yönüyle bir felsefe okulunun kurucusu olarak da anılmaktadır. Kısaca yaşadığı dönemin Konya fikir ve basın hayatında önemli bir sima olan Naci Fikret'in başta Namdar Rahmi olmak üzere çağdaşı olan diğer aydınlar ile yakalamış olduğu başarı kayda değerdir. En dikkat çekici nokta ise iki öğretmenin; Naci Fikret ve Namdar Rahmi'nin, sahip oldukları bilgi ve birikimin böylesine zengin oluşu ve elde ettiği başarıdır. Şüphesiz bunda dönemin eğitim anlayışı, ruhu ve kadroları önemli role sahiptir. Bundan dolayı dönemin eğitim sistemi, bugün ki sistemin başarıya ulaşabilmesi adına araştırma konusu olarak incelenebilir.

Kaynakça

- Arıkan, M. (2016). Rifat Rami (Arıncı) ve Esaret Dönemi Şiirleri. *SUTAD*, 39, 101-145.
- Bolay, S. H. (2013). *Felsefi Doktrinler Sözlüğü*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Çubukçu, İbrahim A. (1986). *Türk Düşünce Tarihinde Felsefe Hareketleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.
- Evren, A. (1944). *Konya İçin*. Konya: Babalık Matbaası.
- Feyzi, Ş. Naci Fikret. (1927.8.15). Sızma'da Kabl-et Tarih Bir Mahalin Keşfi. *Yeni Fikir*, 27, 20-21.
- İbnülemin M. (1988). *Son Asır Türk Şairleri*. C. II. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karatay, S. (1954). Ölümünün Beşinci Yılı Münasebetiyle Naci Fikret. *Yeni Konya*, 6/1639-1703, 2.
- Kızıltan, Ö., Bayraktar, O., Dombaycı, Mehmet A. (2022). Türkiye'de Yükseköğretimde Felsefe Geleneği ve Kültürünün Millî Kültür ve Halk Kültürüyle İlişkisi. *Temaşa Felsefe Dergisi*, 18, 86-102.

- Koç, E. (2009). Konya Enerjetizm Felsefe Okulu. *Giresun Üniversitesi Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 138-149.
- Muşta, M. (1990). *Konya Enerjetizm Felsefe Okulu*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- N. F. (1341.2.15). İlim ve Fikir Adamları: Lamarck (1744-1829). *Yeni Fikir*, 7, 21-22.
- N. F. (1928.8.7). Kamil Spiess -Psikosentez. *Yeni Fikir*, 40, 31-32.
- N. F. (1341.2.1). İctihâd ve Abdullah Cevdet Bey. *Yeni Fikir*, 7, 24.
- N. F. (1927.12.1). Yeni Fikir İçin. *Yeni Fikir*, 13, 24.
- Naci Fikret. (1927.2.1). Ahlâk ve Kudret. *Yeni Fikir*, 22, 1-8.
- Naci Fikret. (1926.7.15). Anadolu Demir Yollarında -1-. *Yeni Fikir*, 16, 28-32.
- Naci Fikret. (1926.10.1). Anadolu Demir Yollarında -2-. *Yeni Fikir*, 17, 28-31.
- Naci Fikret. (1341.7.1). Atıkıyyât -1-. *Yeni Fikir*, 11, 2-8.
- Naci Fikret. (1927.10.15). Atıkıyyât -2-. *Yeni Fikir*, 28, 11-22.
- Naci Fikret. (1928.4.20). Babillilerin Esâtîrînde Mevsimler ve Mabetler. *Yeni Fikir*, 37, 22-28.
- Naci Fikret. (1341.1.1). Bed'îyyat ve Kudretiyat. *Yeni Fikir*, 5, 5-10.
- Naci Fikret. (1341.4.1). Beşeriyât. *Yeni Fikir*, 6, 6-12.
- Naci Fikret. (1928.3.20). Canilik, Vahşilik ve Soysuzluk. *Yeni Fikir*, 36, 18-23.
- Naci Fikret. (1341.12.15). Deha ve Cinnet; Merhum Şakir Efendi. *Yeni Fikir*, 4, 4-12.
- Naci Fikret. (1927.12.1). Din ve Cinsiyet -3-. *Yeni Fikir*, 20, 11-16.
- Naci Fikret. (1341.4.15). Emile Zola ve İntikad. *Yeni Fikir*, 9, 14-16.
- Naci Fikret. (1341.3.1). Emile Zola ve İntikad. *Yeni Fikir*, 8, 17-18.
- Naci Fikret. (1927.9.15). Emile Zola. *Yeni Fikir*, 28, 1-5.
- Naci Fikret. (1928.7.12). Enerjetizm'e Nazaran Ruhiyat. *Yeni Fikir*, 39, 17-29.
- Naci Fikret. (1341.4.15). Felsefe Kamusu. *Yeni Fikir*, 9, 19-22.
- Naci Fikret. (1341.4.15). Felsefe Sahasında İki Zıt Cereyan. *Yeni Fikir*, 9, 3-9.
- Naci Fikret. (1926.3.15). Freudizm Münasebetiyle. *Yeni Fikir*, 15, 7-11.
- Naci Fikret. (1928.9.7). Güzellik -1-. *Yeni Fikir*, 41, 1-32.
- Naci Fikret. (1928.9.25). Güzellik -2-. *Yeni Fikir*, 42, 11-15.
- Naci Fikret. (1341.11.1). Hadseye Felsefesi -1-. *Yeni Fikir*, 1, 11-14.
- Naci Fikret. (1341.12.1). Hadseye Felsefesi -2-. *Yeni Fikir*, 3, 9-14.
- Naci Fikret. (1927.12.1). Halkiyat-Folklore. *Yeni Fikir*, 13, 22-23.
- Naci Fikret. (1341.3.1). Hars ve Medeniyet. *Yeni Fikir*, 8, 9-12.
- Naci Fikret. (1927.2.1). Hayat ve Kudret. *Yeni Fikir*, 21, 1-5.
- Naci Fikret. (1341.4.15). Herbert Spencer 1820-1903. *Yeni Fikir*, 9, 23-24.
- Naci Fikret. (1926.7.15). Hüseyin Rahmi Bey ve Roman. *Yeni Fikir*, 16, 7-8.
- Naci Fikret. (1928.4.20). İbtida-i İnsanın Ruhı. *Yeni Fikir*, 37, 5- 11.
- Naci Fikret. (1928.1.1). İçmai Hayatta Cinsiyetin Rolü. *Yeni Fikir*, 33, 17-19.

- Naci Fikret. (1927.3.15). İlim ve Şiir. *Yeni Fikir*, 24, 1-5.
- Naci Fikret. (1341.12.1). Kadınların Mevkii İçtimaiyesi -1-. *Yeni Fikir*, 3, 17-19.
- Naci Fikret. (1341.11.1). Kevni ve Fikri Tekâmül. *Yeni Fikir*, 1, 4-8.
- Naci Fikret. (1341.1.1). Konya; Dönen Dervişlerin Şehri -1-. *Yeni Fikir*, 5, 15-18.
- Naci Fikret. (1341.3.1). Konya (Dönen Dervişlerin Şehri) -2- Tercüme. *Yeni Fikir*, 8, 22-23.
- Naci Fikret. (1341.6.1). Kudretiyat Felsefesinin Esasları. *Yeni Fikir*, 10, 4-10.
- Naci Fikret. (1927.12.1). Kudretiyâyâta Nazaran Bed'iyâyât. *Yeni Fikir*, 13, 6-22.
- Naci Fikret. (1928.11.1). Lisan Meselesi. *Yeni Fikir*, 30, 23-26.
- Naci Fikret. (1927.2.15). Lisâniyyât: Dilimize Aid Yeni ve Mühim Hakikatler. *Yeni Fikir*, 23, 26-28.
- Naci Fikret. (1928.6.12). Mevsimler ve Cinayetler -1-. *Yeni Fikir*, 38, 17-20.
- Naci Fikret. (1928.7.12). Mevsimler ve Cinayetler -2-. *Yeni Fikir*, 39, 6-10.
- Naci Fikret. (1928.2.30). Mürahikin Ruh. *Yeni Fikir*, 35, 9-28.
- Naci Fikret. (1928.7.12). Namdar Rahmi Bey. *Yeni Fikir*, 39, 29-32.
- Naci Fikret. (1928.11.15). Noel Yortusunu Menşei. *Yeni Fikir*, 31, 25-26.
- Naci Fikret. (1341.2.15). Pragmatizm. *Yeni Fikir*, 7, 4-12.
- Naci Fikret. (1341.2.15). Resmi ve Şekli Sanatlar. *Yeni Fikir*, 7, 14-17.
- Naci Fikret. (1927.7.1). Ruh ve Kudret. *Yeni Fikir*, 26, 1-7.
- Naci Fikret. (1341.11.15). Tarih-i Kadimde: Küçük Asya -1-. *Yeni Fikir*, 2, 6-14.
- Naci Fikret. (1341.12.15). Tarih-i Kadimde: Küçük Asya -2-. *Yeni Fikir*, 4, 18-20.
- Naci Fikret. (1342.11.1). Tarihte Din ve Cinsiyet. *Yeni Fikir*, 12, 17-21.
- Naci Fikret. (1926.10.15). Tutuşan Gönüller. *Yeni Fikir*, 18, 9-11.
- Naci Fikret. (1342.11.1). Yeni Fikir'in Prensipleri. *Yeni Fikir*, 12, 1-5.
- Naci Fikret. (1341.11.1). Yeni Fikrin Gayesi. *Yeni Fikir*, 1, 1-4.
- Taştan, C. (2014). 20. Yüzyılın Başında Gençlik ve Düşünce Akımları; Konya'da Çıkan Yeni Fikir Dergisi Üzerine Bir İnceleme. *Gençlik Çalışmaları I*, 1-13.
- Ülken, H. Z. (2014). *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Üzümçü, G. (2015). *Yeni Fikir Mecmuasının Tahlili Fihristi, İncelenmesi ve Seçilmiş Metinler*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.